

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Evropski sud za ljudska prava

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava 2012. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fiducijarnog fonda za ljudska prava Saveta Evrope www.coe.int/humanrightstrustfund. Tekst prevoda ne obavezuje Sud. Za sve dodatne informacije pročitajte ceo tekst obaveštenja o autorskom pravu na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe www.coe.int/humanrightstrustfund. It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ČETVRTO ODELJENJE

PREDMET VERDUR OLAFSON PROTIV ISLANDA
(Predstavka broj. 20161/06)

PRESUDA

STRAZBUR

27. aprila 2010.

PRAVOSNAŽNO

27. jula /2010.

Ova presuda je postala pravosnažna u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije. Može podlegati samo redaktorskim izmenama.

U predmetu Verdur Olafson (Vörður Ólafsson) protiv Islanda,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrto odeljenje), zasedajući u veću u čijem su sastavu bili:

Nikolas Braca (Nicolas Bratza), *predsednik*,
Đovani Bonelo (Giovanni Bonello),
David Tor Bjergvinson (David Thór Björgvinsson),
Jan Šikuta (Ján Šikuta),
Paivi Harvela (Päivi Hirvelä),
Ledi Bjanku (Ledi Bianku),
Nebojša Vučinić, *sudije*,

i Fatoš Arači (Fatoş Aracı), *zamenik sekretara Odeljenja*,

Pošto su većali iza zatvorenih vrata 24. marta 2009, 5. januara 2010. i 30. marta 2010,

Izriče sledeću presudu koja je usvojena poslednjeg pomenutog datuma.

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 20161/06), koju je protiv Republike Island Suda uložio, shodno članu 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija) državljanin Islanda Verdur Olafson (u daljem tekstu: podnosilac predstavke) 16. maja 2006.

2. Podnosioca predstavke zastupali su T. Čajld (T. Child) i Ajnar Helfdenarson (Einar Hálfánarson), advokati sa kancelarijama u Londonu, odnosno Rejkjaviku. Državu Island (u daljem tekstu: Država) zastupala je gđa Bjerg Torarensen (Björg Thorarensen) kao njen stalni zvanični zastupnik.

3. Podnosilac predstavke je, pre svega, tvrdio da je uvođenjem zakonske obaveze plaćanja industrijske takse Federaciji islandskih industrija (u daljem tekstu: FII) povređeno njegovo pravo na slobodu udruživanja po članu 11. Konvencije, protumačeno u svetlosti članova 9. i 10. Konvencije. Pored toga, on je tvrdio da je industrijska taksa u suštini zaseban vid poreza koji je razrezan ograničenoj grupi građana, pored uobičajenog poreza koji plaćaju, pa je time povređen član 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Konačno, podnosilac predstavke se žalio na diskriminaciju kojom je prekršen član 14. Konvencije sagledan u vezi sa članom 11. Konvencije i članom 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

4. Svojom odlukom od 2. decembra 2008. Sud je proglasio predstavku prihvatljivom.

5. Javno ročište održano je u sedištu Suda u Strazburu 24. marta 2009. (shodno pravilu 59. stav 3. Poslovnika Suda).

Pred Sudom su se pojavili:

(a) *u ime Države*

- gđa BJERG TORARENSEN (TJÖRG THORARENSEN), *agent*
g. SKARFEDIN TORISAN (SKARPHEDINN THORISSON),
državni tužilac *pravni zastupnik,*
g. GUNAR NARFI GUNARSON (GUNNAR NARFI GUNNARSSON),
pravni ekspert ministarstva pravde i verskih pitanja,
gđa ELIN FLIGERING (FLIN FLYGERING), ambasador,
stalna predstavница Islanda u Savetu Evrope *zastupnici*

(b) *u ime podnosioca predstavke*

- g. T. ČAJLD (T. CHILD), advokat, *pravni zastupnik*
g. AJNAR HELFDENARSON (EINAR HÁLFDÁNARSON),
advokat pri Vrhovnom sudu
gđa S. MARI (C. MURRAY), advokatski pripravnik, *savetnici.*

Sud je saslušao izlaganja gđe Bjerg Torarensen, Skarfedina Torisona, Čajlda i Ajnara Helfdenarsona.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

6. Podnosilac predstavke Verdur Olafson islandski je državljanin rođen 1961. i živi u Reykjaviku.

A. Sporna industrijska taksa

7. Podnosilac predstavke je graditelj i građevinski preduzimač i kao takav član je Udruženja građevinara (u daljem tekstu: MBA). Shodno Zakonu o industrijskoj taksi br. 134/1993 (u daljem tekstu: Zakon iz 1993), bio je dužan da plaća taksu, takozvanu industrijsku taksu FII, organizaciji čiji on nije bio član i s kojom MBA nije ni na koji način povezana. Zakonom iz 1993. propisano je da taksu od 0,08 posto treba uvesti na sve industrijske aktivnosti koje se odvijaju na Islandu, onako kako je to datim Zakonom utvrđeno. Definicija je obuhvatila sve delatnosti pod šifrom delatnosti pobrojanoj u prilogu navedenog zakona. Preduzeća u privatnom sektoru koja nisu posedovala šifru delatnosti nisu bila dužna da plaćaju industrijsku taksu. To je, na primer, važilo za preduzeća u sektoru industrije mesa i mesnih preradevina, proizvodnji mleka i mlečnih preradevina, kao i

prerade ribe. Ostala preduzeća u prehrambenoj industriji i industriji pića bila su obuhvaćena obavezom plaćanja industrijske takse. Preduzeća koja su u celosti u javnom vlasništvu ili koja su formirana na osnovu specijalnog zakona takođe nisu obuhvaćena obavezom plaćanja (član 2). Prihodi od industrijske takse prebacivani su na račun FII, odakle su korišćeni za unapređenje i razvoj islandске industrije (član 3). Državni trezor je trebalo da dobije 0,5 posto svih sredstava prikupljenih na ime industrijske takse kako bi se iz toga pokrili troškovi ubiranja te takse (član 1).

8. Više od 10.000 lica (pravnih lica i lica zaposlenih u samostalnim delatnostima) plaćalo je industrijsku taksu. U FII bilo je učlanjeno između 1.100 i 1.200 lica (preduzeća i pojedinaca zaposlenih u samostalnim delatnostima).

9. Država je predočila primerke izveštaja FII dostavljenih ministarstvu industrije u vezi s raspodelom i trošenjem sredstava prikupljenih na ime industrijske takse za 2000, 2003. i 2006. godinu.

10. U izveštaju FII za 2003. godinu (taj izveštaj nosi datum od 4. jula 2004) saopšteno je sledeće:

„Na računima FII nema naznake o tome da li su određene operativne stavke plaćene sredstvima prikupljenim od članarina, prihoda po osnovu kapitala ili industrijske takse zato što se najveći deo ukupnih sredstava troši u korist industrijskih preduzeća, bez obzira na to da li ona jesu ili nisu članovi FII. Ministarstvo industrije nije izrazilo nikakve rezerve u pogledu takvog aranžmana, a zakon kojim se uređuje pitanje industrijske takse ne postavlja nikakve druge zahteve.

FII i ministarstvo industrije su, međutim, saglasni da je potrebno imati detaljniji uvid u to kako se troše sredstva prikupljena od industrijske takse i to će biti ostvareno u ovom izveštaju.”

11. Pod naslovom „Način trošenja sredstava prikupljenih od industrijske takse u 2003, prema računima FII” taj izveštaj sadrži tabelu iz koje se može videti „priliv i utrošak sredstava na revidiranim računima FII za 2003. godinu. U zasebnom stupcu tabele naveden je procenat sredstava preteklih od prikupljene industrijske takse u odnosu na svaku pojedinačnu stavku i podstavku. To su sledeće stavke: „Operativni profit” i „Operativni troškovi”. Takođe se govori o „Daljem opredeljivanju sredstava prikupljenih na ime industrijske takse prema određenim računima”, a to su: (1) „Plate i srodni troškovi”; (2) „Skupovi i konferencije”; (3) „Promotivne aktivnosti”; (4) „Publikacije”; (5) „Ogranci i specijalni projekti” i (6) „Opšti i administrativni troškovi”.

Za svaku navedenu podstavku u Izveštaju postoji odgovarajuće objašnjenje, uz informacije o načinu postupanja prema članovima, za razliku od onih privrednih subjekata koji nisu članovi FII. Na primer, u sklopu podstavke (1) navodi se da se svake 2,5 godine od 20 radnih godina odnosi na aktivnosti koje su od koristi samo za članove FII. U sklopu podstavke (3) objašnjeno je da su izložbe i sajmovi koje organizuje FII otvorene za sve, a da članovi FII imaju pravo na popust kod plaćanja

učešća. U okviru podstavke (5) naveden je podatak da oni koji nisu članovi FII mogu takođe učestvovati u projektu upravljanja kvalitetom, ali je cena njihovog učešća viša nego cena koju plaćaju članovi FII.

12. Iz predočene tabele vidi se da je 2003. godine operativni prihod FII iznosio 315.800.000 islandskih kruna (u daljem tekstu: ISK), od čega je 197.359.000 ISK poticalo od industrijske takse koju je na račun FII prebacio državni trezor; 84.973.000 ISK poticalo je od sredstava uplaćenih na ime članarine; 33.468.000 ISK poticalo je od ostalih vrsta prihoda. Iste godine, operativni troškovi su iznosili ukupno 289.654.000 ISK, od čega je 81 posto (234.617.000 ISK) potrošeno na javne projekte (ta sredstva su obezbeđena na osnovu 197.359.000 ISK od industrijske takse i 37.258.000 ISK od članarina i drugih vidova prihoda).

13. Država je objasnila da je, ostvarujući svoju ulogu i ispunjavajući ciljeve promovisanja islandske industrije u skladu sa članom 3. Zakona iz 1993, FII radio na unapređenju industrije i poboljšanju predstave o njoj, ulažući velika sredstva dobijena uplatom industrijske takse u obuku; pored toga, FII je u ime poslovne zajednice ocenjivao nacрте zakona i propisa u oblasti zaštite životne sredine i uveravao je organe vlasti u potrebu za ispoljavanjem uzdržanosti u javnim nabavkama i za poštovanjem jasnih i javnih tenderskih pravila.

14. U predmetno vreme podnosilac predstavke uplatio je sledeće iznose na ime industrijske takse u navedenim godinama: za 2001. uplatio je 23.023 ISK (255 evra); za 2002. uplatio je 20.639 ISK (229 evra); za 2003. uplatio je 12.567 ISK (139 evra); a za 2004. uplatio je 5.946 ISK (66 evra).

B. Sudski postupci vođeni u nastojanju da se ospori obaveza plaćanja industrijske takse

15. Podnosilac predstavke je 8. novembra 2004. pokrenuo postupak protiv Države pred Okružnim sudom u Rejkjaviku, zahtevajući da sud donese rešenje kojim će poništiti naloge za uplatu industrijske takse koji su mu ispostavljeni za period 2001–2004. godine.

16. Presudom od 13. jula 2005. Okružni sud je odbacio tužbu podnosioca predstavke, stavljajući se na stranu Države.

17. Podnosilac predstavke je uložio žalbu Vrhovnom sudu Islanda tvrdeći, *inter alia*, da član 3. Zakona iz 1993. u suštini znači da svi pojedinci i preduzeća koji se bave određenim poslovnim aktivnostima moraju da plate članarinu za FII, bez obzira na to jesu li ili nisu njeni članovi. Podnosilac predstavke je smatrao da član 14. Statuta FII, kojim je uređeno plaćanje članarine, jasno odražava svoju prirodu u tom smislu da je njime uređeno da članovi FII koji uplaćuju industrijsku taksu koja se potom prenosi na račun FII treba da odbiju taj deo sredstava od novca koji duguju na ime članarine. Tako se iz načina ubiranja sredstava na ime industrijske takse jasno vidi da je članarina za FII u suštini obavezna za sve ostale, iako oni nemaju nikakva

prava u odnosu na FII. Iz svega toga proizlazi da je industrijska taksa zapravo samo članarina koja se plaća za FII. Podnosilac predstavke je naveo da je on član Udruženja graditelja, kome plaća članarinu i koje, po njegovom ubedenju, najbolje zastupa njegove interese, pa stoga nema nikakvu želju da bude član FII. FII sprovodi politiku s kojom se on kao pojedinac ne slaže i koja je u suprotnosti s njegovim interesima. Obaveza članstva u FII nespojiva je s njegovim pravom na slobodu udruživanja koje je zaštićeno članom 74. stav 2. Ustava i članom 11. Konvencije. Podnosilac predstavke je pored toga naveo da je Zakonom iz 1993. on neopravdano dodatno oporezovan pored svih ostalih poreza koje plaća i da je, na osnovu tog zakona, jedna ograničena grupa (poslovnih subjekata) oporezovana „za dobrobit druge ograničene grupe ili ograničenih tuđih ograničenih interesa”. Konačno, on je naveo da je uvođenje obaveze plaćanja industrijske takse predstavljalo diskriminaciju kojom je prekršen član 65. Ustava, zbog toga što je plaćanje te dažbine zavisilo od vlasničke strukture preduzeća, a brojčana oznaka šifre delatnosti, na kojoj je zasnovan sistem plaćanja, bila je po svojoj prirodi proizvod dejstva slučajnosti.

Država je osporila navode podnosioca predstavke da industrijska taksa zapravo predstavlja članarinu za FII. Država je tvrdila da je, po zakonu, reč o vrsti poreza koji je Država razrezala određenoj grupi pojedinaca i pravnih lica, u skladu sa opštim primenjivim standardima, a da pritom ništa od njih nije traženo za uzvrat. Istim tim zakonom doneta je odluka da se sredstva prikupljena na ime industrijske takse prebace na FII kako bi ih ta federacija koristila za promovisanje i razvoj islandске industrije. Takvo opredeljenje poreskih prihoda jednom udruženju koje je propisano zakonom ne znači da oni koji plaćaju navedeni porez automatski postaju zakonom obavezni da uđu u članstvo tog udruženja. Ne očekuje se da sredstva prikupljena na ime navedene takse budu korišćena isključivo za dobrobit članova datog udruženja, već za dobrobit svih industrijskih grana i ukupni industrijski razvoj Islanda, pod nadzorom ministarstva industrije. Svaki popust na članarinu predstavlja stvar o kojoj jednostrano odlučuje FII, i to nema nikakve veze s procenom vrednosti i ubiranjem sredstava uplaćenih na ime industrijske takse. Država je isto tako negirala da je Zakon iz 1993. proizveo diskriminaciju između lica koja su u istom položaju u kakvome se nalazi podnosilac predstavke i onih koji uživaju izuzeće od obaveze plaćanja industrijske takse. Razumno je i objektivno izuzeti javna preduzeća od plaćanja navedene takse, i u samoj je prirodi stvari to da se rezonovanje koje se primenjuje na preduzeće u javnom vlasništvu razlikuje od rezonovanja koje se odnosi na privatna preduzeća. Država je takođe tvrdila da se podrška javnosti industriji i industrijskom razvoju ponekad odvija kroz pokretanje industrijskih aktivnosti koje ni na koji drugi način ne mogu biti pokrenute. Konačno, poslednjih godina je znatno smanjen broj industrijskih preduzeća u javnom vlasništvu. Država je takođe osporila „da su brojčane oznake u

šifri delatnosti” koja služi kao osnov za razrezivanje industrijske takse predstavljaju rezultat slučajnosti.

18. Presudom od 20. decembra 2005. godine Vrhovni sud je, sa četiri glasa prema jednome, odbacio žalbu podnosioca predstavke i podržao prethodnu presudu Okružnog suda. Vrhovni sud je u obrazloženju naveo kako sledi:

„Kao što je istaknuto u presudi Okružnog suda, Vrhovni sud je 17. decembra 1998. doneo presudu u predmetu br. 166/1998, *Gunar Peturson (Gunnar Pétursson) protiv Republike Island*, koja je objavljena na stranici 4 406 u publikaciji *Court's Reports* za tu godinu. Podnosilac žalbe u tom slučaju zahtevao je da se stavi van snage njegova procena takse za Fond za industrijsko kreditiranje i industrijske takse za 1995. i 1996. godinu. On je svoje stanovište obrazložio argumentima koji se u znatnoj meri poklapaju sa ovima koje je izneo podnosilac žalbe u ovom slučaju. Prihvaćeno je stanovište tuženog subjekta o tome da se ovaj slučaj mora smatrati presedanom u predmetu koji sada treba da bude presuđen, u onoj meri u kojoj su u tom prethodnom slučaju rešena neka pitanja koja se otvaraju podneskom ovog podnosioca žalbe.

U tom prethodnom slučaju podnosilac žalbe je, kao i ovde, tvrdio da je usled procene nivoa industrijske takse koju on treba da plati, a koja se prebacuje na račun FII, on primoran da bude član te federacije. Vrhovni sud je u presudi ocenio da, iako se sredstva prikupljena na ime industrijske takse zaista prebacuju na račun FII, ona treba da se koriste u određene svrhe (vidi član 3. Zakona iz 1993) pa samim tim ne predstavljaju bespovratni doprinos samoj toj federaciji. Način korišćenja tih sredstava podleže kontroli ministarstva industrije. Vrhovni sud je prihvatio da taj aranžman ne obuhvata obavezno članstvo u FII, što bi bilo suprotno Ustavu i suprotno Evropskoj konvenciji. On je takođe primetio da, čak i ako bi FII prekoračio ograničenja koja su za njega ustanovljena navedenim zakonom, to samo po sebi ne bi moglo da poništi procenu takse u odnosu na ovog podnosioca žalbe. S obzirom na sve to, kao i na druge aspekte na koje je ukazano u presudi na koju je uložena žalba, Vrhovni sud mora da odbaci zaključak koji sugeriše podnosilac žalbe, a koji se svodi na to da njegovom zahtevu treba da bude udovoljeno. S obzirom na činjenicu da je FII u pravnoj obavezi da prihod od industrijske takse koristi za promovisanje islandske industrije i industrijskog razvoja, pa samim tim za dobrobit svih aktivnosti na koje se industrijska taksa plaća, Vrhovni sud ne može da prihvati ni tezu da je zakonodavno telo, donoseći taj zakon, prekoračilo svoja ovlašćenja.

Podnosilac žalbe tvrdi da nije poštovano načelo ravnopravnosti budući da preduzeća u javnom vlasništvu mogu biti izuzeta od obaveze plaćanja te takse. Kada je o tom argumentu reč, mora se naglasiti da postoje različiti činioci po kojima se preduzeća u javnom vlasništvu razlikuju od preduzeća u privatnom vlasništvu, a u raznim oblastima njihovo oporezivanje i naplaćivanje taksa rukovodi se različitim razlozima, što je opšta karakteristika islandskog poreskog zakonodavstva. U pismenom podnesku u kome je izneo svoju argumentaciju, podnosilac žalbe nije predočio poređenje svoga položaja s položajem bilo kog određenog javnog preduzeća. Nije, dakle, utvrđeno da je došlo do bilo kakve diskriminacije podnosioca žalbe u odnosu na preduzeća obuhvaćena propisanim izuzecima. Konačno, podnosilac žalbe svoj zahtev temelji na tvrdnji da je brojčana oznaka šifre delatnosti, od koje zavisi da li će neko preduzeće plaćati taksu, shodno članu 2. stav 1. Zakona iz 1993, proizvod slučajnosti. Taksa se naplaćuje od industrije, koja je potom u zakonu utvrđena kao svaka delatnost čije se šifre kreću u nizu navedenih brojeva u klasifikaciji poslovnih delatnosti Islanda u prilogu uz Zakon iz 1993, shodno izmenama i dopunama tog zakona Zakonom br. 81.

iz 1996. Tako definisana industrija ne obuhvata samo proizvođačku industriju već i prerađivačku industriju i usluge, uključujući građevinarstvo. Tu su pobrojane delatnosti koje su obuhvaćene pojmom 'industrija' u značenju koje se tom pojmu daje u navedenom zakonu i na taj način se razlikuju od ostalih oblasti ekonomske aktivnosti, uključujući one delatnosti koje su se razvile u oblasti poljoprivrede i ribarstva. Povrh svega toga, ta klasifikacija privrednih delatnosti dodatno je potvrđena kao osnova za ostale vidove oporezivanja, a ne samo za naplatu industrijske takse. Sa svih navedenih razloga, zahtev podnosioca žalbe ne može biti prihvaćen."

19. Sudija Vrhovnog suda koji je izdvojio mišljenje g. Olafur Berkur Torvaldson (Ólafur Þörkur Þorvaldsson) nije se saglasio s većinom, navodeći za to, *inter alia*, sledeće razloge:

„I

Prvobitni zakon o industrijskoj taksi bio je Zakon br. 48/1975. U zvaničnom Komentaru tog zakona navedeno je da je on donet u skladu s preporukama FII, Nacionalne federacije zanatlija i Saveza islandskih zadružnih društava. Svi oni su izneli detaljna objašnjenja koja su, po svemu sudeći, doslovce usvojena u komentarima i objašnjenjima. Tu je, između ostalog, bilo sadržano i zapažanje po kome se 'može uočiti da industrijska preduzeća i privredno aktivna lica koja spadaju u samostalne delatnosti ubiru razne dažbine za organe javne vlasti, kako od svojih zaposlenih, tako i od potrošača. Oni sprovode i naplatu poreza i na taj način su odgovorni za godišnje iznose od po nekoliko hiljada miliona, ne primajući za to nikakvu naknadu. Stoga se čini razumnim da je Država preduzela napor da, za te aktere, naplati taksu koja iznosi samo mali deo onoga što oni ukupno uberu za Državu. Taj izvor prihoda treba da stvori finansijsku osnovu za aktivnije učešće profesionalnih saveza (strukovnih udruženja) u islandskoj industriji za oblikovanje budućeg industrijskog razvoja'. Navedeni zakon takođe sadrži odredbu sličnu odredbi koju sadrži sadašnji zakon, a po kojoj jednom godišnje ministarstvu industrije treba dostaviti izveštaj o načinu korišćenja prihoda od navedene takse. U tom kontekstu, u zvaničnom komentaru zakona navedeno je da je ta 'odredba uneta radi toga da bi se moglo osigurati da će javna vlast dobiti razuman izveštaj o tome na koji se način koristi industrijska taksa'.

Zakon br. 48/1975 zamenjen je aktuelnim zakonom br. 134/1993. U zvaničnom komentaru tog zakona navedeno je da su dužni da plaćaju taksu isti oni koji su i ranije bili dužni da je plaćaju, ali je usvojen sistem pozivanja na šifru delatnosti u skladu sa klasifikacijom poslovnih aktivnosti statističkog zavoda, kako bi se 'otklonila svaka sumnja u to ko je dužan da plaća industrijsku taksu'. Pored toga, objašnjeno je da prihodi dobijeni od naplate takse treba u celosti da budu prebačeni na račun FII, dok je po prethodnom zakonu ta sredstva trebalo raspodeliti između Saveza islandskih zadruga, Službe za posredovanje u prodaji proizvoda industrije (ribljih) konzervi, FII i Nacionalnog saveza zanatlija. U isto vreme promenjen je način određivanja osnovice za plaćanje takse budući da je opštinski poslovni porez u odnosu na koji je ranije određivana poreska osnovica u međuvremenu ukinut.

II

Prema Statutu FII, to je federacija preduzeća, samostalnih delatnika, udruženja trgovaca i zanatlija, koji zajednički teže ostvarivanju ciljeva navedenih u članu 2. tog statuta. Taj član određuje svrhu i ulogu FII u deset tačaka, koje obuhvataju promovisanje islandske industrije na različite načine i pružanje podrške članovima na

različite načine – formulacija je takva, okvirna i neodređena, bez ulaženja u detaljnija objašnjenja. Ako je suditi na osnovu dostavljenih pismena, udruženje se bavi političkim pitanjima, pa se, npr. uključuje u debatu o članstvu u Evropskoj uniji ili o načinu oporezivanja u raznim oblastima. Shodno članu 8. tog statuta, svaki član FII uživa glasačka prava na sastancima srazmerno članarini koju plaća. U članu 14. Statuta predviđeno je da članarina za godinu iznosi najviše 0,15 posto obrta ostvarenog u godini koja joj prethodi, ali Upravni odbor FII može da odluči da naplaćuje i niže članarine. U tom članu se dalje kaže: ‘Strankama koje plaćaju industrijsku taksu koja se prebacuje na račun FII taj deo novčanih sredstava se priznaje i odbija prilikom izračunavanja njihove članarine za FII. Ako se industrijska taksa više ne bude naplaćivala, taj odbitak će automatski biti ukinut. Glasačka prava svakog člana izračunavaju se na osnovu članarine koju on plaća. Za upravljanje FII i odlučivanje u njoj zaduženi su, kao što je to, po pravilu, slučaj i kod ostalih udruženja, upravni odbor i generalni direktor.’

Pismena koja je dostavio FII odnose se na period koji je tražio [podnosilac predstavlke], ali ona ne sadrže jasnu naznaku o tome kako su tačno raspodeljena sredstva od industrijske takse. Na osnovu komentara u Izveštaju FII o načinu trošenja novca od industrijske takse u 2002. i 2003. godini može se zaključiti da ‘FII ne vodi zasebno knjigovodstvo, pa nije moguće videti da li su pojedini elementi aktivnosti FII finansirani novcem koji potiče od članarina, prihoda po osnovu kapitala ili industrijske takse.’ Slična izjava u tom smislu postoji i u izveštaju za 2001. godinu koji je podnet ministru, ali u spisu predmeta nema izveštaja za 2004. Izveštaji FII dostavljeni ministru iz godine u godinu su slični i u svim drugim aspektima. U suštini, izgleda da se na osnovu spisa predmeta može izvesti zaključak o tome da se jedan deo sredstava prikupljenih na ime industrijske takse koristi za upravljanje FII. Iz podnesaka dostavljenih u ovom predmetu ne može se naći podatak o tome da je ministar na bilo koji način prokomentarisao način korišćenja sredstava prikupljenih po osnovu industrijske takse, ali se zna da je ministar u pismu Udruženju zidara od 15. februara 2002, pošto je već stigla tužba u vezi s načinom korišćenja takse, izneo sledeće mišljenje: ‘Kao što se jasno može videti iz Zakona o industrijskoj taksu, FII ima neograničenu moć da odluči kako će se ta sredstva opredeliti, a ministarstvo industrije ne može da se meša u to dokle god FII postupa u okviru zakona.’ Iz dostavljenih izveštaja FII za periode na koje se odnosi ovaj predmet, jasno je da je upravo taj aranžman korišćen za to da se onim članovima FII koji plaćaju industrijsku taksu odobri popust na članarinu u visini iznosa takse. Kao primer može se citirati sledeći deo iz izveštaja FII ministru industrije za 2003. godinu: ‘Može se istaći da je članovima koji plaćaju industrijsku taksu taj iznos u celosti odbijen od članarine koju bi trebalo da uplate FII. Ne bismo mogli da smatramo ispravnim da preduzeća koja su članovi FII a na koja se odnosi obaveza plaćanja industrijske takse plaćaju više za aktivnosti FII nego što to čine ona preduzeća koja su, iako članovi, oslobođena plaćanja te takse. Na taj način sva preduzeća koja su članovi FII ravnopravno plaćaju FII, bez obzira na to da li jesu ili nisu dužne da plaćaju industrijsku taksu. S druge strane, druga preduzeća koja ne spadaju u te okvire plaćaju samo industrijsku taksu i time doprinose ukupnoj zaštiti interesa islandskog industrijskog sektora.’

III

Odredbe o slobodi udruživanja propisane su članom 74. Ustava... One sadrže detaljnija pravila o slobodi udruživanja nego što su pravila koja su neposredno utvrđena članom 11. Konvencije... Član 74. stav 2. Ustava glasi: ‘Niko ne može biti obavezan da bude član bilo kog udruženja. Članstvo u nekom udruženju može, međutim, biti zakonom propisano kao obavezno ako je to neophodno da bi se

udruženju omogućilo da obavlja svoje funkcije u javnom interesu i za dobrobit prava drugih.’

Kao što je gore već istaknuto, svrha industrijske takse, prema Zakonu iz 1993, jeste promocija islandske industrije, ali je isto tako izričito navedeno da samo jedan deo sredstava prikupljenih po osnovu industrijske takse, onaj koji odgovara troškovima naplate, treba prebaciti na račun državnog trezora. Ostatak sredstava transferiše se FII, da bi se koristio onako kako FII odluči. Takođe, čini se da se jedan neutvrđeni deo novca prikupljenog po osnovu industrijske takse koristi za opšte aktivnosti FII, prema odluci njenog upravnog odbora. Iz odredaba Zakona iz 1993. ne može se zaključiti da ministar industrije ima odgovarajuća ovlašćenja da obezbedi da se sredstva prikupljena industrijskom taksom koriste na način koji je propisan Zakonom. Kada je o tome reč, ministar samo dobija izveštaje od FII. Zbog toga se odredbe Zakona iz 1993. ne mogu smatrati odredbama koje sa sigurnošću obezbeđuju da se sredstva naplaćena na ime industrijske takse koriste samo za one aktivnosti koje zakon nalaže.

Plaćanje članarine udruženju po pravilu predstavlja glavnu obavezu članova udruženja koje takvo plaćanje zahteva. Podnosilac ove žalbe je član Udruženja graditelja. Ni on ni njegovo udruženje nisu učlanjeni u FII. Podnosilac žalbe se ne slaže s ciljevima FII u raznim oblastima budući da smatra da, kako je već navedeno u njegovoj žalbi, da FII postupa protivno njegovim interesima i protivno interesima mnogih drugih iz industrijskog sektora koji takođe plaćaju industrijsku taksu, a da pritom nisu članovi FII. Ipak, usled dejstva Zakona iz 1993, [podnosilac žalbe] dužan je da plati taksu koja se, kako je on opisao, prenosi na račun slobodnog udruženja u cilju zaštite interesa onih koji su aktivni u islandskoj industriji i onih njegovih članova čiji su interesi posebno ocenjeni u nekom trenutku odlukom generalnog direktora i upravnog odbora, bez bilo kakvog iole značajnijeg učešća organa javne vlasti.

Kada se razmotri sve što je gore navedeno i predistorija Zakona iz 1993, i kada se uzme u obzir način na koji se sredstva prikupljena na ime industrijske takse koriste za opšte aktivnosti FII, aranžman predviđen Zakonom ne može se shvatiti drugačije nego kao aranžman koji, u suštini, nameće obavezu podnosiocu žalbe da u znatnoj meri učestvuje u aktivnostima FII, a da za to sam nikada nije dao saglasnost. Gore navedene odredbe člana 74. stav 2. Ustava, koje se odnose na pravo svakog lica da ne pripada nijednom udruženju, moraju se tumačiti kao odredbe koje zabranjuju upravo takav aranžman kakav je predviđen Zakonom iz 1993, sem u slučaju da taj aranžman ispunjava zahtev propisan drugim stavom pomenutog člana Ustava. FII nije udruženje koje se bavi aktivnostima pomenutim u tom stavu. Već i samo zbog toga, zahtev podnosioca žalbe da mu se poništi procena industrijske takse koju duguje za period 2001–2004. godine treba prihvatiti, a tuženom licu [Državi] naložiti da podnosiocu žalbe isplati troškove postupka pred okružnim sudom kao i pred Vrhovnim sudom.”

II. MERODAVNO UNUTRAŠNJE PRAVO

20. Član 74. st. 1. i 2. Ustava Republike Island glase kako sledi:

„Udruženja mogu biti formirana bez prethodne dozvole u svaku zakonitu svrhu, uključujući politička udruženja i sindikate. Udruženje ne može biti raspušteno upravnom odlukom. Ako se, međutim, ustanovi da aktivnosti udruženja teže nezakonitim ciljevima, te aktivnosti mogu biti obustavljene i u tom slučaju pokreće se bez nepotrebnog odlaganja postupak kako bi se presudom raspustilo udruženje.

Niko ne može biti obavezan da bude član bilo kog udruženja. Članstvo u nekom udruženju može se zakonom proglasiti obaveznim ako je to neophodno kako bi se udruženju omogućilo da obavlja funkcije u javnom interesu ili za račun prava drugih.”

21. Merodavne odredbe Zakona o industrijskoj taksi br. 134/1993 glase kako sledi:

„Član 1.

Taksa od 0,08 posto, industrijska taksa, uvodi se svim industrijskim preduzećima na Islandu, onako kako su definisana u članu 2. Osnov za naplatu te takse jeste promet prema definiciji u članu 11. Zakona o porezu na višak vrednosti, kome se dodaje svaki iznos prometa koji je izuzet od naplate poreza na višak vrednosti u skladu sa članom 12. tog zakona.

Procena i ubiranje industrijske takse uređuju se odredbama iz poglavlja VII–XIV Zakona o porezu na prihod i neto vrednost, onako kako je on primenljiv.

Trezor dobija 0,5 posto industrijske takse iz prvog stava kako bi pokrio troškove ubiranja.

Industrijska taksa može se oduzeti od prihoda u poslovnoj godini u kojoj je formirana poreska osnovica.

Član 2.

Svaka delatnost koja spada u delatnosti čije su numeričke šifre pobrojane u Prilogu uz ovaj zakon potpada pod pojam ‘industrija’.

Preduzeća koja su u celosti u javnom vlasništvu, kao i preduzeća koja su osnovana shodno posebnim zakonskim aktima tako da su u velikoj meri u javnom vlasništvu, izuzeta su od obaveze plaćanja industrijske takse, sem ukoliko zakonom o kojem je reč nije utvrđeno drukčije.

Član 3.

Prihodi proistekli iz industrijske takse prenose se FII. Taj prihod se koristi za promociju industrije i industrijskog razvoja Islanda. FII je dužna da podnosi godišnji izveštaj ministarstvu industrije u kome će objasniti kako se koriste prikupljena sredstva...

Član 7.

Državna revizorska služba može zahtevati račune od institucija, udruženja, fondova i drugih aktera koji dobijaju finansijska sredstva ili garancije od države, i svi su oni dužni da dostave traženi materijal Državnoj revizorskoj službi. Sem toga, Državna revizorska služba ima pravo pristupa i analize izvornog materijala ili izveštaja sačinjenih u isto vreme kada se izdaju fakture državi ili državnim organima za rad ili usluge koji treba da budu plaćeni, u celosti ili u znatnoj meri, iz sredstava državnog trezora, u skladu sa zakonom ili ugovorima o radu ili sporazumima koji se temelje na tarifama dogovorenim s pojedincima, preduzećima ili institucijama, kako bi mogla da verifikuje sadržaj faktura i finansijske obaveze koje ima državni trezor. [...]

U slučaju spora oko prava Državne revizorske službe da analizira materijal iz ovog člana, Državna revizorska služba može zatražiti da u sporu odluči okružni sud.”

III. MERODAVNO MEĐUNARODNO PRAVO I PRAKSA

A. Stanovište Evropskog komiteta za socijalna prava

22. Komitet se u nekoliko navrata pozabavio pitanjem sindikalnih članarina i doprinosa iz ugla člana 5. Evropske socijalne povelje; posebno su karakteristični sledeći slučajevi:

Konfederacija švedskih preduzeća protiv Švedske, Kolektivna žalba br. 12/2002, Odluka o meritumu od 15. maja 2003.

39. Komitet pre svega primećuje da su članarine koje se odbijaju od plata radnika shodno kolektivnom ugovoru zaključenom između SBWU i Švedskog saveza građevinara, saglasno kolektivnom ugovoru, namenjene plaćanju usluge praćenja plata. Komitet smatra da sistem praćenja plata mogu, zavisno od nacionalnih tradicija, da obavljaju ili organi javne vlasti ili, na osnovu izričitog ili implicitnog ovlašćenja zakonodavca, profesionalna udruženja ili sindikati. U ovom drugom slučaju za to se zakonito može tražiti plaćanje naknade.

40. Shodno tome, Komitet smatra da se plaćanje naknade sindikatu za finansiranje njegove aktivnosti praćenja plata ne može samo po sebi smatrati neopravdanim. Komitet takođe smatra da se ne može smatrati da je tu reč o mešanju u slobodu radnika da stupi u redove sindikata budući da plaćanje te naknade ne povlači nužno za sobom članstvo u SBWU, niti se od radnika koji pripadaju nekom drugom sindikatu, a ne SBWU traži da plaćaju tu naknadu.

41. Međutim, Komitet smatra da postoje sumnje u pogledu stvarne vrednosti te naknade i, u datom slučaju, ukoliko se ta sredstva koriste za finansiranje nekih drugih aktivnosti koje ne spadaju u praćenje plata, te naknade bi, prema osnovu iz stava 29, bile, barem delimično, oduzimate od plata barem delimično protivno članu 5.

42. U datom slučaju Komitet nije u prilici da verifikuje način korišćenja te naknade i, pre svega, ne može da potvrdi u kojoj su meri naknade o kojima je reč srazmerne troškovima pružene usluge i koristima koje radnici imaju od praćenja plata. To su odlučujući činioci kada treba da se ustanovi da li je došlo do kršenja člana 5. uz pozivanje na stavove 39. i 40. ili 41. Komitet s tih razloga smatra da su nacionalni sudovi dužni da reše to pitanje u svetlosti načela koja je Komitet postavio za datu temu ili, zavisno od situacije, sam zakonodavac može ovlastiti sudove da izvedu zaključak o tome u kojoj je meri to usklađeno s Poveljom, odnosno koliko su zakonite odredbe o kojima je reč.

43. Komitet zadržava pravo da dalje prati tu situaciju u praksi kroz proceduru izveštavanja i, ako se ukaže potreba, da pokrene postupak podnošenja kolektivne žalbe.

(...)

Zaključci za 2002, Rumunija, str. 126.

„Prema datom izveštaju, uobičajena je praksa da sindikati uvedu plaćanje naknade i ‘popunjavanje prijave ili isprave o angažovanju’ licima koja nisu njihovi članovi a zaposleni su u tom preduzeću, na ime pregovaranja o kolektivnom ugovoru. Dodatne informacije dobijene od vlade na zahtev Komiteta ukazuju na to da je pravni osnov za tu praksu jedinstveni nacionalni kolektivni ugovor za period 2002–2003, saglasno kome iznos odbitka ne može biti manje od 0,3 posto plate, niti može biti veći od iznosa sindikalne članarine. Komitet primećuje da se, shodno članu 9. Zakona br. 130/1996 o kolektivnim ugovorima o radu, kolektivni ugovori primenjuju na sve zaposlene u preduzeću, bez obzira na dužinu njihovog radnog staža ili članstvo u sindikatu. U takvim okolnostima, uvođenje naknade za radnike koji nisu članovi sindikata predstavlja zaštitnu sindikalnu praksu koja je protivna pravu na organizovanje.

Komitet traži da u sledećem izveštaju bude jasno naznačeno da li se, pored plaćanja naknade sindikatu, od onih koji nisu njegovi članovi takođe traži da, kako bi se moglo zaključiti iz postojećeg izveštaja, podnesu prijavu za članstvo...”

Zaključci za 2004, Rumunija, str. 454–455.

„Komitet je ranije zaključio da situacija u Rumuniji nije u skladu sa članom 5, zbog obaveze koja je uvedena radnicima koji nisu organizovani u sindikat da plate naknadu sindikatu koji je pregovarao o primenljivom kolektivnom ugovoru, iako se takvi ugovori, po zakonu, primenjuju na sve radnike, nezavisno od toga da li oni jesu ili nisu članovi sindikata (ta situacija je opisana u Zaključcima za 2002, str. 126).

Komitet je preispitao situaciju u svetlosti objašnjenja datih u izveštaju i načela koja je on sam ustanovio u Žalbi br. 12/2002 (*Konfederacija švedskih preduzeća protiv Švedske*, odluka o meritumu od 15. maja 2003, st. 26–31). Komitet pre svega primećuje da taj novčani doprinos pomaže finansiranju aktivnosti koja je od koristi za sve zaposlene: pregovaranje o kolektivnim ugovorima. Drugo, shodno jedinstvenom nacionalnom kolektivnom ugovoru za 2001–2001, na kome se zasniva ta praksa, taj novčani doprinos nije obavezan i nije unapred opredeljen za sindikat. Konačno, ne postoji zakonska odredba o automatskom učlanjenju u neki sindikat. Sa svih tih razloga, Komitet smatra da se plaćanje ovog iznosa ne može, samo po sebi, smatrati kršenjem prava zaposlenih da stupe ili da ne stupe u neki sindikat.”

Zaključci XVIII-1, Madarska, str. 390.

„U svom predašnjem zaključku, Komitet je postavio pitanje da li su automatski odbici od plata svih radnika, uključujući one koji nisu članovi sindikata, zabranjeni postojećim zakonodavstvom. U izveštaju se navodi da, shodno pravilima o odbijanju doprinosa za sindikat, doprinose i članarine za sindikat plaćaju samo lica koja imaju takvu obavezu, što znači da je reč o licima koja moraju biti članovi sindikata.

Sindikalna članarina može se platiti na dva različita načina. Članovi sindikata mogu ili uplaćivati sredstva direktno na račun sindikata ili mogu zatražiti od svojih zaposlenih da im taj iznos odbijaju od plata, kada je poslodavac dužan da ispunjava taj zahtev. Parlament je 2002. godine usvojio zakon, uz podršku sindikata, kojim je poslodavcima naloženo da odbijaju odgovarajući iznos i uplaćuju ga na račun sindikata. Pre toga su odbici bili mogući samo uz saglasnost i poslodavca i

zaposlenog. Komitet smatra da se ne može nacionalnim zakonodavstvom ni zabraniti ni propisati naplata sindikalne članarine odbijanjem od plate pre no što se ona isplati radniku. Mora se, međutim, propisati da zloupotreba tog postupka u nezakonite svrhe, na primer radi pribavljanja informacija o sindikalnom članstvu, predstavlja krivično delo...”

B. Standardi Međunarodne organizacije rada

23. Informacije o pravu radnika i poslodavaca na osnivanje organizacija po vlastitom izboru ili stupanje u redove takvih organizacija mogu se naći u Petom poglavlju *Sažetka odluka i načela (Digest of decisions and principles)* Komiteta za slobodu udruživanja Međunarodnog biroa rada.

Pod podnaslovom „Sindikalno jedinstvo i pluralizam” ističe se da, *inter alia*, činjenica da radnici i poslodavci u celini zaključuju da je u njihovom interesu da izbegnu umnožavanje broja konkurentnih organizacija nije sama po sebi dovoljna da opravda posrednu ili neposrednu intervenciju Države (vidi Sažetak odluka i načela, 2006, stav 319). Monopolistička situacija koju zakon nameće bila bi u neskladu s načelom slobodnog izbora radničkih organizacija ili organizacija poslodavaca (stav 320). Vlada ne treba ni da podržava ni da opstruira zakonite pokušaje sindikata da zameni neku postojeću organizaciju. Radnici bi trebalo da imaju punu slobodu da izaberu sindikat koji će, po njihovom mišljenju, na najbolji način zastupati njihove profesionalne interese bez ikakvog mešanja vlasti (stav 322). Uvođenje obaveze za sve radnike u datoj kategoriji u vezi s plaćanjem doprinosa jednom nacionalnom sindikatu, čije je osnivanje dozvoljeno u određenoj industrijskoj grani ili u određenom regionu, ne bi bilo u skladu s načelom po kome radnici treba da imaju pravo na stupanje u redove organizacija „po vlastitom izboru” (stav 325).

24. Pod podnaslovom „Favorizovanje i diskriminacija u odnosu na određene organizacije” navodi se, *inter alia* (ovde su ispuštene oznake stranica u *Sažetku* koje su u izvornom tekstu navedene posle svakog stava):

„339. S obzirom na ograničene funkcije koje su, u jednom slučaju, zakonom utvrđene za određene kategorije sindikata, Komitet je stao na stanovište da razlika koju nacionalno zakonodavstvo pravi između sindikata može imati indirektno posledice u smislu ograničavanja slobode radnika da pripadaju organizacijama koje sami odaberu. Sledeći su razlozi zbog kojih se Komitet opredelio za takvo stanovište. Po pravilu, kada neka vlada može da ukaže prednost određenoj organizaciji ili da ukine prednost koju je dotad uživala jedna organizacija, u korist neke druge organizacije, uvek postoji rizik, makar to ne bila namera vlade, da jedan sindikat bude stavljen u nepovoljan položaj ili u povlašćeni položaj u odnosu na drugi sindikat, što bi u tom slučaju predstavljalo čin diskriminacije. Preciznije rečeno, stavljanje jednu organizaciju u povlašćeni ili u podređeni položaj u odnosu na neku drugu organizaciju, vlada može, posredno ili neposredno, uticati na izbor samih radnika kada je reč o tome kojoj organizaciji oni žele da se pridruže zato što nema nikakve sumnje da će oni želeći da pripadaju onom sindikatu koji je u najboljoj meri kadar da im koristi, čak i ako ih priroda stvari podstiče na to da se priključe nekoj drugoj

sindikalnoj organizaciji iz profesionalnih, verskih, političkih ili kakvih drugih razloga. Sloboda izbora predstavlja pravo koje je izričito propisano Konvencijom br. 87.

...

340. Time što prema datoj organizaciji postupa povoljno ili nepovoljno, stavljajući je u povlašćeni ili podređeni položaj u odnosu na druge, vlada može da utiče na izbor radnika kada je reč o tome kojoj će se organizaciji sami priključiti. Pored toga, vlada koja postupa na taj način krši načelo propisano Konvencijom br. 87, po kome su javne vlasti dužne da se uzdrže od bilo kakvog mešanja kojim se ograničavaju prava utvrđena Konvencijom ili se ometa njihovo zakonito ostvarivanje; indirektno, vlada time takođe krši načelo po kome nacionalno zakonodavstvo ne može umanjiti niti podriti jemstva ustanovljena Konvencijom, niti može biti primenjivano na način koji ta jemstva umanjuje ili podriva. Poželjno je da, ako vlada želi da pruži izvesne olakšice sindikalnim organizacijama, te organizacije u tom pogledu imaju jednak tretman.

(...)

341. U slučaju kada u najmanju ruku postoji odnos bliske saradnje između sindikata i ministarstva rada i drugih organa vlasti, Komitet naglašava značaj koji pridaje rezoluciji iz 1952. godine o nezavisnosti sindikalnog pokreta i poziva vlade da se uzdrže od favorizovanja ili diskriminisanja bilo kog sindikata, zahtevajući od nje da zauzmu neutralan stav u svojim kontaktima sa svim organizacijama koje zastupaju radnike ili poslodavce kako bi sve one imale ravnopravan položaj.

(...)

342. U više od jedne prilike, Komitet je analizirao slučajeve u kojima su iznošeni navodi o tome da su javne vlasti svojim ponašanjem favorizovale ili diskriminisale jednu ili više sindikalnih organizacija:

(1) ...

(2) nejednaka raspodela subvencija među sindikalnim organizacijama...

(3) ...

Diskriminacija navedenim ili kakvim drugim metodama može predstavljati neformalan način da se utiče na radničko sindikalno članstvo. Upravo zbog toga to je ponekad teško dokazati. Ipak, ostaje činjenica da svaka diskriminacija te vrste ugrožava pravo radnika utvrđeno Konvencijom br. 87, stav 2. da osnivaju organizacije i učlanjuju se u njih po vlastitom nahođenju.”

25. U Osmom poglavlju *Sažetka* sadržana su sledeća načela koja se odnose na javno finansiranje i kontrolu sindikata (ovde su ispuštene oznake stranica u *Sažetku* koje su u izvornom tekstu navedene posle svakog stava):

„466. Pravo radnika da osnivaju organizacije po vlastitom nahođenju i pravo tih organizacija da izrađuju sopstvene statute i interne pravilnike kao i da organizuju sopstvenu administraciju i aktivnosti podrazumeva finansijsku nezavisnost. Ta nezavisnost podrazumeva da se organizacije radnika ne mogu finansirati na način koji omogućuje javnim vlastima da imaju diskreciona prava nad tim organizacijama.

(...)

467. Kada je reč o sistemima finansiranja sindikalnog pokreta usled kojih su sindikati postali finansijski zavisni od javnih organa, Komitet smatra da je svaki oblik državne kontrole u potpunom neskladu s načelima slobode udruživanja i treba ga ukinuti budući da se njime dopušta mešanje vlasti u finansijsko upravlje sindikata.

(...)

470. Sistem u kome su radnici dužni da plaćaju doprinose nekoj javnoj organizaciji koja, za uzvrat, finansira sindikalne organizacije, predstavlja ozbiljnu pretnju nezavisnosti tih organizacija.

(...)

473. Pitanja koja se odnose na finansiranje sindikata i organizacija poslodavaca, kako u pogledu njihovog budžeta, tako i u pogledu budžeta federacija i konfederacija, treba da budu uređena internim propisima tih organizacija, federacija i konfederacija, pa su, samim tim, ustavne ili zakonske odredbe koje nalažu plaćanje doprinosa ili naknada protivne načelima slobode udruživanja.”

PRAVO

I. NAVODNO KRŠENJE ČLANA 11. KONVENCIJE

26. Podnosilac predstavke se požalio da je uvođenjem zakonske obaveze plaćanja industrijske takse FII povređeno njegovo pravo na slobodu udruživanja shodno članu 11. Konvencije, koji u svom relevantnom delu glasi kako sledi:

„1. Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo da osniva sindikat i učlanjuje se u njega radi zaštite svojih interesa.

2. Za vršenje tih prava neće se postavljati nikakva ograničenja, osim onih koja su propisana zakonom i neophodna u demokratskom društvu... radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih [...]”

Pored toga, podnosilac predstavke pozvao se na čl. 9. (pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti) i 10. (pravo na slobodu izražavanja) Konvencije.

27. Država je osporila tu tvrdnju.

28. Sud smatra da je taj deo predstavke najpogodnije razmatrati sa stanovišta člana 11. Konvencije, protumačenog u svetlosti čl. 9. i 10. Konvencije.

A. Postojanje mešanja u pravo zajemčeno članom 11. Konvencije

1. Podnesci stranaka

(a) Podnosilac predstavke

29. Po mišljenju podnosioca predstavke, negativni aspekt prava na slobodu udruživanja treba razmatrati ravnopravno s pozitivnim aspektom tog prava. Svaki drugi zaključak bio bi nelogičan i podrio bi načelo slobode udruživanja. Tako je Sud ispravno zastupao stav da obaveza pristupanja određenom sindikatu i finansiranje njegovih aktivnosti, suprotno negativnom aspektu prava na slobodu udruživanja, „predstavlja nasrtaj na samu suštinu slobode udruživanja koja je zajemčena članom 11. Konvencije” (podnosilac predstavke je pritom naveo *Young, James and Webster v. the United Kingdom*, 13. avgusta 1981, stav 55, Series A no. 44, i *Sørensen and Rasmussen v. Denmark* [GC], br. 52562/99 i 52620/99, stav 54, ECHR 2006-I).

30. Podnosilac predstavke je osporio tvrdnju Države da se u tom slučaju radi o taksi, a ne o članarini, kao i da stoga nije povređen negativni aspekt prava na slobodu udruživanja. Iako je Država priznala da ta taksa predstavlja obaveznu uplatu Državi koju Država koristi shodno odlukama koje je sama donela u javnom interesu, ona nije shvatila da industrijska taksa nema te odlike, već se svodi na dažbinu koja se plaća FII, a u njeno ime je ubire Država. FII je taj koji odlučuje kako da potroši sredstva koja na taj način dospeju na njegov račun i u tom odlučivanju se rukovodi vlastitom politikom i stavovima ne vodeći računa o stavovima podnosioca predstavke i ostalih koji su po zakonu obavezni da doprinose finansiranju FII. Iz svih navedenih razloga, a posebno iz razloga koji su objašnjeni u izdvojenom mišljenju člana Vrhovnog suda, podnosilac predstavke je primoran da obaveznim plaćanjem takse zapravo bude član FII i/ili da se poveže sa ostalima koji su učlanjeni u FII. Bez obzira na to što je po svom karakteru industrijska taksa obavezna za plaćanje i bez obzira na činjenicu da članovi FII mogu da postignu da im se iznos takse odbije od iznosa članarine, FII ipak zadržava pravo da podnosiocu predstavke i ostalima koji su u njegovom položaju uskrati mogućnost učlanjenja.

31. Podnosilac predstavke je dalje naveo da se sporna obaveza plaćanja industrijske takse negativno odražavala na njegovo uživanje pozitivnog prava na slobodu udruživanja. Član 11. stav 1. štiti pravo na slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo na formiranje kolektivnog entiteta ili udruženja za unapređenje zajedničkih interesa pripadnika grupe, ili pridruživanje nekom takvom entitetu ili udruženju. Nametanjem industrijske takse smanjena su sredstva koja su podnosilac predstavke i ostali imali na raspolaganju za formiranje i finansiranje udruženja koje bi promovisalo njihove stavove i interese. U najmanju ruku, došlo je do

mešanja u pozitivno pravo podnosioca predstavke, i ostalih, da se dobrovoljno udruže jedni s drugima u promovisanju svojih zajedničkih interesa i pogleda. U tom smislu, podnosilac predstavke se pozvao na st. 339–342. u *Sažetku odluka i načela* Komiteta za slobodu udruživanja Međunarodnog biroa rada (vidi st. 23. i 24, gore). Svaka diskriminacija one vrste koja je pomenuta u tim stavovima, uključujući povlašćeno ili nepovoljno postupanje prema određenoj organizaciji u poređenju sa ostalim organizacijama, ugrožava prava pojedinaca da formiraju organizacije po sopstvenom izboru i da se učlane u organizacije po sopstvenom izboru.

32. Po mišljenju ovog podnosioca predstavke, potpuno je jasno da je FII, kao privatno udruženje, stavljeno u povlašćeni položaj u odnosu na ostala privatna udruženja. Industrijska taksa je zapravo porez koji se ubire radi finansiranja aktivnosti FII. Ni MBA, ni bilo koja druga privatna organizacija nisu korisnici sredstava prikupljenih kroz tu taksu.

33. Podnosilac predstavke je izneo stav da zaštita slobode misli u članu 9. i slobode izražavanja iz člana 10. podrazumevaju slobodu izbora. To, opet, podrazumeva da lice treba da uživa pravo na izbor u tom smislu da odluči da li želi ili ne želi da pruži doprinos troškovima koje snose drugi u promovisanju i propagiranju političkih stavova i da li želi da bude grupisano sa onima sa čijim se mišljenjima ne slaže ili čije ciljeve ne odobrava. Na taj način, sama činjenica da je nekom licu nametnuta obaveza da plaća dažbinu nekom udruženju, bez obzira na sve primedbe koje to lice ima kada je reč o politici, aktivnostima i stavovima datog udruženja, i da svojim doprinosom učestvuje u troškovima koje ima to udruženje kada promoviše i propagira te stavove već sama po sebi predstavlja mešanje u prava dotičnog pojedinca po članu 11. Konvencije.

(b) Država

34. Država je osporila tezu da je bilo ma kakvog ograničenja prava podnosioca predstavke na udruživanje, onako kako je to pravo utvrđeno članom 11. Konvencije, bilo u odnosu na njegovo pravo da osnuje sindikat ili se u njega učlani ili u odnosu na njegovo pravo da ne pripada nekom udruženju. Podnosilac predstavke nije član FII i ni na koji način nije primoravan da postane član te organizacije. U zemlji koja ima 300.000 stanovnika, podnosilac predstavke je samo jedan od 10.000 ljudi koji podležu obavezi plaćanja industrijske takse. Iznos industrijske takse je veoma mali, svega 0,08 posto poslovnog prometa. To nije članarina, već taksa uvedena s konkretnim ciljem koji je propisan zakonom iz 1993. godine – taj cilj je promovisanje industrije i industrijski razvoj Islanda. Kao i sve ostale poreze, i tu taksu koja ima status poreza ubire Država. U skladu s pomenutim zakonom, ta sredstva se opredeljuju za FII, koja je, opet, u obavezi da ih iskoristi za propisane namene. Posebno treba naglasiti da, uprkos tome što je FII nevladina organizacija, ona ima jasnu i zakonom propisanu ulogu u jednom aspektu: da koristi industrijsku taksu za dobrobit

industrije u celini. To se odnosi i na podnosioca predstavke kao pojedinca iz kategorije samostalno zaposlenih.

35. FII konkretno radi u interesu svojih članova, ali istovremeno u svojim aktivnostima vodi računa o tome da vodi zasebnu evidenciju o načinu korišćenja sredstava dobijenih na osnovu industrijske takse tako da se ta sredstva, s jedne strane, koriste za zadovoljavanje posebnih interesa FII što se posebno evidentira, dok se, s druge strane, koriste za zadovoljenje opštih i ukupnih interesa celokupnog industrijskog sektora. Način na koji FII koristi sredstva dobijena na osnovu industrijske takse uređen je zakonskim uslovima i predmet je delotvornog javnog nadzora. Nadzor u toj oblasti obavlja se na način koji u potpunosti ispunjava zahteve transparentnosti u odnosu na lica koja, poput ovog podnosioca predstavke, plaćaju industrijsku taksu FII, a da pritom nisu njeni članovi niti su na neki drugi način organizaciono povezani s njom. U tom smislu, ovaj slučaj se razlikuje od predmeta *Evaldson i ostali protiv Švedske /Evaldsson and Others v. Sweden/* (br. 75252/01, 13. februara 2007). Činjenica da je FII onim svojim članovima koji istovremeno plaćaju i industrijsku taksu odobrila popust na članarine ni na koji način ne utiče na položaj ovog podnosioca predstavke. Kao nevladina organizacija, FII ima puno pravo da odluči koji će aranžman primeniti u vezi sa članarinom i pritom, prema članu 11. Konvencije, uživa zaštitu od mešanja Države.

36. Država je naglasila da se uvođenje industrijske takse suštinski razlikuje od situacije koju je MOR opisao u svom *Sažetku odluka i načela*, pod naslovom „Favorizovanje ili diskriminacija u odnosu na određene organizacije” (vidi stav 24, gore). Prihodi od te takse koji se prebacuju na račun FII ne mogu se smatrati nekim vidom državne subvencije koji se neravnomerno raspoređuje tako da ga dobija samo jedno udruženje poslodavaca, za razliku od svih ostalih. Sasvim suprotno, ta sredstva su namenjena pokrivanju troškova obavljanja zvanične dužnosti koja je poverena FII. promovisanje islandske industrijske i industrijski razvoj Islanda. Razlog zbog koga nijedno drugo udruženje poslodavaca ne dobija sredstva od industrijske takse u tome je što nijednom drugom udruženju nisu povereni takvi zadaci. Samim tim, ne može se uopšte postaviti pitanje diskriminacije između FII na jednoj, i tradicionalnih udruženja poslodavaca u smislu koji predviđa Komitet MOR, na drugoj strani.

37. Po mišljenju Države, postoji suštinska razlika između situacije u ovom predmetu i situacije u ranijim predmetima za koje je Sud već izrekao presude; ti prethodni slučajevi odnosili su se na *negativne* aspekte slobode udruživanja; reč je, pre svega, o predmetima *Jang, Džejms i Vebster*, gore navedenom; *Sirgudur A. Sigurjensen protiv Islanda (Sigurður A. Sigurjónsson v. Iceland)* (30. juna 1993, Series A br. 264); kao i *Serensen i Rasmussen*, koji je gore već naveden. Za razliku od tih slučajeva, u slučaju koji se ovde razmatra odbijanje podnosioca predstavke da plati industrijsku taksu ne bi dovelo do toga da on izgubi posao ili sredstva za egzistenciju, i

ni na koji način uopšte ne bi uticalo na te aspekte. Ovde se radi isključivo o taksi, a ne o članarini.

38. Da podnosilac predstavke nije platio industrijsku taksu, on ne bi trpeo nikakve lične posledice ni sa stanovišta radnog zakonodavstva, ni sa stanovišta krivičnog zakonodavstva; isto tako, on ne bi bio primoran da zatvori posao kojim se bavi po osnovu posebnih pravila koja se primenjuju kod ubiranja poreza na dodatnu vrednost. U slučaju docnje, primenile bi se redovne mere naplate koje primenjuju poreski organi, što znači da bi se popisala i zaplenila imovina podnosioca predstavke (Zakon o merama izvršenja, br 90/1989) i da bi se pritom pristupilo obaveznoj aukcionoj prodaji te imovine (Zakon br. 90/1991). Tako bi jedine posledice, ukoliko bi podnosilac predstavke odbio da plati industrijsku taksu, bile finansijski pritisak istog onog tipa koji se standardno primenjuje kod poreza. U svakom slučaju, taksa koju podnosilac predstavke treba da plati na celokupno svoje poslovanje veoma je mala (0,08 posto) što za celu 2004. godinu iznosi samo 66 evra. Tako mali iznos nikako ne može predstavljati finansijsko breme za njega i upravo se po tome ovaj slučaj razlikuje od slučaju *Evanson i ostali* (gore navedenog).

39. Država je sem toga osporila navode podnosioca predstavke u kojima se on pozvao na članove 9. i 10. Konvencije. FII nema nikakve političke ciljeve koji bi bili u vezi s politikom koju sprovodi bilo koja politička stranka. Ona nikada nije izrazila podršku nijednoj konkretnoj političkoj stranci niti je uspostavljala političke veze i savezništva, neposredno ili posredno, na primer finansiranjem. Stoga Država odlučno odbacuje, kako kaže, neosnovane tvrdnje podnosioca predstavke da je FII učestvovala u političkim aktivnostima. FII je neminovno učestvovala, s vremena na vreme, u političkim raspravama u kojima je glavna pažnja bila usredsređena na interese industrije i na to kako na najbolji način obezbediti povoljno okruženje za rad celog tog sektora. Međutim, to nije bilo ni u kakvoj vezi s političkom strankom ili strankama koje su u datom trenutku bile na vlasti. U tom smislu, položaj podnosioca predstavke takođe se razlikuje od položaja podnosioca predstavke u predmetima *Jang, Džejms i Vebster*, i *Serensen i Rasmusen*, gde je bilo potpuno jasno da postoje otvoreno izražene veze između sindikata kojima su (podnosioci predstavke) morali da pripadaju i određenih političkih stranaka.

40. Isto tako, okolnosti položaja podnosioca predstavke nisu uporedive ni sa okolnostima iz predmeta *Šasanju i ostali protiv Francuske* (*Chassagnou and Others v. France*) ([GC], br. 25088/94, 28331/95 i 28443/95, ECHR 1999-III). Kao najveći forum za celokupan industrijski sektor na Islandu, FII je izgradio i izrazio mišljenje o tome da Evropska unija služi širim interesima industrije i da su industrijskom sektoru u zemljama-članicama EU obezbeđeni izvesni uslovi rada u poređenju sa stanjem na Islandu. To, međutim, ne podrazumeva usvajanje određenih političkih stavova ili uverenja s kojima je FII, po mišljenju podnosioca

predstavke, povezan, i to protivno njegovim željama. FII je predstavnik izuzetno široke i raznorodne grupe preduzeća i poslodavaca koja obuhvata mnogorazličitih industrijskih kategorija, tako da je jedina njegova politika rad u interesu industrije kao takve, a ne pružanje podrške programu bilo koje određene političke stranke ili stranaka ili pak učešće u političkoj aktivnosti.

41. U svetlosti svega navedenog, Država je istakla da podnosilac predstavke svojom argumentacijom nije uspeo da dokaže postojanje nametanja obaveze koja bi bila u suprotnosti sa samom suštinom prava zajamčenog članom 11. Konvencije. Isto tako, iz same sudske prakse ovog Suda ne proističe da negativni aspekt prava na slobodu udruživanja treba razmatrati na potpuno isti način na kakav se razmatra pozitivni aspekt tog prava.

42. Kada je reč o tome da li je obaveza plaćanja industrijske takse imala bilo kakvih posledica na *pozitivnu* slobodu udruživanja ovog podnosioca predstavke, valjalo bi primetiti da ona ni na koji način nije uticala na njegovo pravo stupanja u sindikat ili udruženje o vlastitom izboru. Udruženje graditelja, čiji je on član, nije vezano kolektivnim ugovorima koji su plod pregovora s Konfederacijom islandskih poslodavaca, s kojom FII ima uspostavljene čvrste veze. U tom smislu, sloboda pregovaranja ovog podnosioca predstavke nije bila ni u kom slučaju ugrožena. Bez ikakvog mešanja, Udruženje graditelja je moglo da postupa u cilju unapređenja posebnih interesa svojih članova i moglo je u te svrhe da koristi članarine koje oni plaćaju. Tvrdnja podnosioca predstavke o tome da su aktivnosti FII u suprotnosti s njihovim interesima ili uverenjima nema nikakvog osnova. I MBA i FII zapravo su udruženja poslodavaca, a podnosilac predstavke nije ukazao ni na jedan interes koji bi bio u sukobu sa interesima FII u tom smislu. Naprotiv, interesi građevinskih kompanija, kao i interesi drugih industrijskih preduzeća u potpunosti se podudaraju sa onim interesima koje promovise FII. Sam podnosilac predstavke imao je koristi od raznih aktivnosti FII usmerenih ka promovisanju islandske industrije.

43. Dok FII učestvuje u javnim diskusijama o uslovima u kojima radi islandska industrija, uključujući tu i pitanje da li bi članstvo Islanda u Evropskoj uniji bilo korisno, podnosilac predstavke zadržava slobodu da se ne identifikuje sa stavovima FII i da usvoji vlastiti stav, kao što je to učinilo njegovo udruženje MBA.

44. Pozivajući se na sve gore navedene razloge, Država je zatražila od Suda da oceni kako u ovom slučaju nije bilo nikakvog mešanja u prava podnosioca predstavke po članu 11. Konvencije.

2. Ocena Evropskog suda

45. Sud ponavlja da pravo na osnivanje sindikata i učlanjenje u sindikate predstavlja poseban aspekt slobode udruživanja, kao i da pojam slobode podrazumeva određenu meru slobode izbora u pogledu njenog ostvarivanja

(vidi gore navedeni *Young, James and Webster*, stav 52). Shodno tome, član 11. Konvencije mora se takođe sagledavati kao član koji obuhvata i negativno pravo udruživanja, odnosno, drugačije rečeno, pravo svakog čoveka da ne bude primoran da se učlani u neko udruženje (vidi *Sigurður A. Sigurjónsson*, gore navedeno, stav 35). Iako obaveza stupanja u određeni sindikat ne mora uvek biti u suprotnosti s Konvencijom, oblik takvog primoravanja koji, u okolnostima ovog predmeta, podriva samu suštinu slobode udruživanja zajemčene članom 11. Konvencije predstavlja mešanje u tu slobodu (vidi *Gustafsson v. Sweden*, 25. aprila 1996, stav 45, *Reports of Judgments and Decisions 1996-II*; i *Young, James and Webster*, stav 55; *Sigurður A. Sigurjónsson*, stav 36; i *Sørensen and Rasmussen*, stav 54; svi predmeti gore navedeni).

46. Sem toga, u ovom kontekstu mora se obratiti pažnja i na činjenicu da je zaštita ličnog mišljenja koja je zajamčena članovima 9. i 10. Konvencije jedan od ciljeva garantovanja slobode udruživanja, kao i da takva zaštita može biti delotvorno obezbeđena samo kroz jemstvo kako pozitivnog, tako i negativnog prava na slobodu udruživanja (vidi *Chassagnou and Others*, stav 103; *Young, James and Webster*, stav 57; *Sigurður A. Sigurjónsson*, stav 37; i *Sørensen and Rasmussen*, stav 54, svi predmeti gore navedeni).

S tim u vezi, pojam lične autonomije predstavlja važno načelo koje leži u osnovi tumačenja jemstava po Konvenciji. Zato taj pojam treba shvatiti kao nešto što u suštini proističe iz prava izbora svakog pojedinca koje je implicitno članu 11. Konvencije i kao potvrdu važnosti negativnog aspekta te odredbe (vidi *Sørensen and Rasmussen*, *ibid.*).

47. U ovom slučaju, podnosilac predstavke, inače poslodavac u građevinskom sektoru koji je učlanjen u MBA, imao je obavezu po Zakonu iz 1993. da plati industrijsku taksu FII, čiji nije član i s kojim MBA nije povezano. Prvo pitanje koje treba rešiti jeste to da li je, kako tvrdi podnosilac predstavke ali osporava Država, ta obaveza istovetna sa obaveznim članstvom, čime se podriva negativni aspekt njegove slobode udruživanja, tj. njegova sloboda da se „ne učlani” u profesionalnu organizaciju protivno svojoj volji, kako je to protumačeno u praksi Suda.

48. Sud primećuje da se okolnosti ovog slučaja razlikuju od okolnosti u slučajevima koje je on prethodno razmatrao, u tom smislu što ni podnosilac predstavke ni MBA kome on pripada nisu u obavezi „da se učlane” u FII u tom smislu da postanu članovi te federacije. Međutim, iako obaveza koja je podnosiocu predstavke nametnuta ne podrazumeva formalno članstvo, ona ima važnu odliku zajedničku sa učlanjenjem: reč je o obavezi finansijskog doprinosa fondovima FII (vidi *Sørensen and Rasmussen*, gore navedeno, stav 63). Ta zajednička odlika može se protumačiti kao dodatno pojačana činjenicom da je članovima FII koji plaćaju industrijsku taksu odobreno smanjenje članarine za iznos koji odgovara uplaćenju industrijskoj taksi.

49. Tačno je da se, za razliku od članarine u nekom udruženju, industrijska taksa ne plaća neposredno FII, već se to čini posredno preko

Trezora, koji, po odbitku troškova ubiranja sredstava, dobijeni iznos transferiše na račun FII, gde se ta sredstva evidentiraju zasebno od sredstava uplaćenih po osnovu članarina. Iako se u tom smislu može smatrati da industrijska taksa ima određena svojstva namenskog poreza, ovde je ipak reč o posebnoj vrsti dažbine koja je propisana za ograničenu grupu lica i potom se uplaćuje jednom privatnom, propisno osnovanom udruženju koje ga koristi bez ikakvog značajnijeg udela javnih vlasti u kontroli.

50. Tačno je, sem toga, kako je istakla Država, da su godišnji iznosi koje ovaj podnosilac predstavke treba da plati, obračunato prema njegovom prometu po zakonskoj stopi od 0,08 posto relativno skromni, kao i da njegov propust ili kašnjenje u ispunjavanju zakonske obaveze plaćanja industrijske takse može biti kažnjeno samo građanskim ili upravnim sankcijama, što, između ostalog, obuhvata i oduzimanje dela imovine podnosioca predstavke da bi se od prodaje te imovine nadoknadila tražena svota. U tom smislu, stepen obaveze koja važi za podnosioca predstavke može se smatrati znatno manje ozbiljnim nego što je to bio slučaj u raznim drugim predmetima koje je ovaj sud razmatrao, gde je odbijanje podnosioca predstavke da stupi u redove sindikata dovelo do gubitka zaposlenja ili dozvole za bavljenje datim poslom, a to je opet, za posledicu, imalo gubitak sredstava za obezbeđivanje egzistencije (vidi, na primer, *Young, James and Webster*, gore navedeno, stav 55; *Sigurður A. Sigurjónsson*, gore navedeno, st. 36–37). U isto vreme, Sud primećuje da je na sličan način ustanovljeno da i mnogo manje ozbiljne posledice odbijanja da se izađe u susret zahtevu za stupanje u redove sindikata mogu da podriju samu suštinu slobode izbora i lične autonomije koja je inherentna pravu na slobodu udruživanja zaštićenom članom 11. Konvencije (vidi, na primer, *Sørensen and Rasmussen*, gore navedeno, stav 61).

51. Nesporna je činjenica da je u ovom predmetu podnosilac predstavke bio u zakonskoj obavezi da finansijski podrži jednu privatnu, po zakonu osnovanu organizaciju, koju sam nije izabrao. To je takođe organizacija koja se zalaže za politiku – pre svega za pristupanje Evropskoj uniji – za koju podnosilac predstavke smatra da je suštinski protivna njegovim sopstvenim političkim stavovima i interesima. Stoga je njegovu pritužbu po osnovu člana 11. Konvencije trebalo razmotriti u svetlosti čl. 9. i 10. Konvencije s obzirom na to da je zaštita ličnog mišljenja takođe jedna od svrha slobode udruživanja zajamčene članom 11. Konvencije (vidi, gore navedeno, *Sørensen and Rasmussen*, gore navedeno; *Sigurður A. Sigurjónsson*, gore navedeno, stav 37; i *Young, James and Webster*, gore navedeno, stav 57).

52. Sud dalje primećuje da, iako su godišnji finansijski doprinosi o kojima je ovde reč možda skromni sa individualnog stanovišta, sistematski, ekstenzivni i krajnji karakter šeme naplaćivanja industrijske takse ipak čine da sva ta davanja ukupno imaju znatan uticaj. Budući da je reč o najmanje 10.000 entiteta koji plaćaju taksu organizaciji koja ima jedva nešto više od

1.100 članova i na taj način stvaraju veći deo njenih finansijskih sredstava (vidi gore, stav 12), cela ova šema sastoji se od obimnog sistema prikupljanja finansijskih sredstava za samo jednu organizaciju-primaoca: FII. Nijedna druga organizacija, uključujući MBA, čiji je član podnosilac predstavke u ovom predmetu, nije dobijala sredstva od industrijske takse. Za razliku od članova FII, pripadnici drugih organizacija, kao što je ovaj podnosilac predstavke, nisu bili u poziciji da im se članarine koje moraju da uplaćuju svojim organizacijama umanjuju za iznos plaćene industrijske takse. Bez obzira na argument Države, po kome su sva ta sredstva korišćena za promovisanje i razvoj islandске industrije, teško da može biti ikakve sumnje u to da su FII i njegovi članovi bili tretirani znatno povoljnije nego, na primer, MBA i njeni članovi, uključujući podnosioca predstavke.

53. S tim u vezi, Sud je takođe imao u vidu zaključke Evropskog komiteta za socijalna pitanja (povodom člana 5. Evropske socijalne povelje) i Komiteta za slobodu udruživanja Međunarodnog biroa rada (u vezi s Konvencijom br. 87, koja se odnosi na slobodu udruživanja i pravo na organizovanje), iz kojih proističe da nametanje obaveze da plaćaju naknadu sindikatu i državi onima koji nisu članovi sindikata podrazumeva favorizovanje ili diskriminaciju nekog sindikata i u izvesnim slučajevima se može smatrati protivnim pravu na organizovanje i pravo na pristupanje nekoj organizaciji po vlastitom izboru (vidi st. 22–24, gore).

54. Ukratko rečeno, Sud zaključuje da zakonska obaveza nametnuta podnosiocu predstavke da plati industrijsku taksu iskrivljuje slobodu izbora podnosioca predstavke u njegovom nastojanju da svoje profesionalne interese zastupa i brani kao član sindikata, te stoga predstavlja mešanje u pravo podnosioca predstavke na slobodu udruživanja koje je zaštićeno članom 11. stav 1. Konvencije.

B. Da li je mešanje bilo opravdano sa stanovišta člana 11. stav 2.

1. Podnesci stranaka

(a) Podnosilac predstavke

55. Podnosilac predstavke je prihvatio da je zahtev da plati industrijsku taksu „propisan zakonom”, ali je osporio tvrdnju Države da je to mešanje u njegovo pravo na slobodu udruživanja imalo legitimni cilj.

56. Isto tako, uvođenje industrijske takse za one koji, poput podnosioca predstavke, nisu članovi FII ne može se smatrati neophodnim u smislu člana 11. stav 2. Konvencije, koji treba tumačiti u svetlosti čl. 9. i 10. Konvencije. Ne postoji akutna i srazmerna potreba za mešanjem u njegovo (negativno) pravo na slobodu udruživanja, slobodu misli i slobodu izražavanja, tako što će se od njega tražiti da bude član FII i/ili da se udruži s drugima u FII

plaćanjem naknade za FII. FII jednim delom koristi ta novčana sredstva da bi pokrio troškove koje ima u promovisanju i propagiranju političkih stavova koji su suprotni stavovima podnosioca predstavke i drugih nalik njemu, a koji su primorani da plaćaju znatan deo aktivnosti FII obaveznom naknadom toj organizaciji, iako on (i ostali) smatraju da je ta organizacija protivna njihovim interesima i nacionalnim interesima. Islandska vlast ne može da dokaže kako nema drugog načina za promovisanje interesa islandske industrije, koje zastupa FII, sem da se od njega (i ostalih) traži da plaćaju taksu i time doprinose troškovima koje ima FII u promovisanju i propagiranju stavova kojima se podnosilac predstavke (i ostali) protive. S tim u vezi podnosilac predstavke se pozvao na ocenu koju je Sud dao u predmetu *Evaldsson and Others* (gore navedenom).

57. Podnosilac predstavke je dalje naglasio da se odluke FII o tome kako će trošiti sredstva prikupljena po osnovu industrijske takse donose bez ikakvog učešća bilo kog organa javne vlasti. Kao što je Država potvrdila u svome pismu od 15. februara 2000. [pismo citirano pod zaglavljem „II” mišljenja člana Vrhovnog suda koji se nije složio s mišljenjem većine (vidi stav 19, gore)], FII uživa neograničenu slobodu u odlučivanju o tome kako će industrijska taksa biti opredeljena i ministarstvo industrije tu ni na koji način ne može da interveniše.

58. Sem toga, nesporno je da FII učestvuje u političkim aktivnostima, kao što je vođenje kampanje za pristupanje Islanda Evropskoj uniji.

59. Isto tako, stavu Države ne može pomoći ni to što je korake kojim je plaćanje industrijske takse uvedeno kao obaveza preduzela Država, a ne FII. Naprotiv, sama ta činjenica ide u prilog tvrdnji podnosioca predstavke da je Država ta koja je uvela obavezu plaćanja industrijske takse i koja ubire ta sredstva, da bi potom ta taksa koja je plaćena kao obavezna bila prenet na račun FII, koja ta sredstva koristi po vlastitom nahođenju, bez ikakvog nadzora javnosti.

60. Nasuprot onome što sugeriše Država, industrijska taksa nije uvedena radi javnog ili opšteg interesa, već je to učinjeno u interesu privatnog udruženja – FII.

61. Iako je Država prizvala u pomoć presudu koju je Sud doneo u predmetu *Evaldsson and Others* (gore navedenom), ta presuda je pre podržala stav podnosioca predstavke nego stav same Države. Dok je sporna obaveza plaćanja u predmetu *Evaldsson and Others* bila nametnuta po osnovu kolektivnog ugovora o radu, sporna obaveza plaćanja u ovom predmetu nametnuta je zakonom, što znači da se stanovište prihvaćeno u prethodnom predmetu u većoj meri i s većom snagom primenjuje u ovom predmetu. Sem toga, slično kao i kada je reč o situaciji u predmetu *Evaldsson and Others*, i ovde je karakteristično pomankanje informacija i transparentnosti kada je reč o nadzornim aktivnostima i načinu na koji FII troši novčana sredstva.

62. Isto tako, kao i u prethodnom predmetu, podnosilac predstavke je primoran da, protivno svojoj želji, plati naknadu organizaciji koja ima politički program koji on sam ne odobrava. Međutim, za razliku od podnosioca predstavke u prethodnom predmetu, podnosilac predstavke, uplativši sredstva, u ovom predmetu nije dobio ništa za uzvrat.

63. U svetlosti svega navedenog, ne može se reći da je islandska vlast upostavila „pravičnu ravnotežu” između konkurentnih interesa.

(b) Država

64. U slučaju da Sud, bez obzira na sve gore navedene argumente, zaključi da je došlo do mešanja u pravo podnosioca predstavke na slobodu udruživanja koje je zaštićeno članom 11. stav 1. Konvencije, Država tvrdi da je to mešanje ispunjavalo sve uslove propisane u drugom stavu tog člana. Industrijska taksa je očigledno utvrđena zakonom i ona teži legitimnom cilju „zaštite prava i slobode drugih”. U isto vreme, valja naglasiti da time što služi svrsi promovisanja jednog od najvitalnijih sektora islandske privrede, industrijska taksa istovremeno služi i važnom javnom interesu.

65. Kada je reč o potrebi za mešanjem, Država naglašava da je zakonodavac stao na stanovište da cilju promovisanja islandske industrije na najbolji način može doprineti poveravanje te uloge FII, uz javni nadzor u skladu sa zakonom, i opredeljivanjem finansijskih sredstava dobijenih na osnovu industrijske takse toj jednoj organizaciji, a ne rasipanjem tih sredstava na mnoštvo manjih organizacija. FII je krovna federacija koja okuplja mnoštvo različitih preduzeća, pojedinaca i poslovnih udruženja i svih industrijskih sektora zarad zajedničkog rada s državom radi ostvarivanja tog cilja. FII brani interese svih vidova industrije, i na Islandu, i u inostranstvu, utiče na politiku koju sprovode Država i finansijske institucije, državni organi i drugi akteri u industrijskim operacijama. Sve se to radi kako bi se obezbedilo da islandska preduzeća posluju u podsticajnom okruženju koje im omogućuje da budu konkurentni kako na domaćem, tako i na stranom tržištu, bez ikakvog ometanja poslovanja i postizujući odgovarajući nivo profitabilnosti.

66. S obzirom na razne argumente koji su gore navedeni u odbranu teze da nije bilo nikakvog mešanja u pravo podnosioca predstavke na slobodu udruživanja (vidi st. 34–44, gore), Država je navela i da industrijska taksa ni u kom slučaju nije predstavljala nesrazmerno mešanje u to pravo podnosioca predstavke. Industrijska taksa ni u jednom pogledu ne može biti protumačena kao veliki teret na plećima podnosioca predstavke, jer je to sasvim mali procenat (0,08 posto) njegovog ukupnog prometa. U tom smislu, ovaj slučaj se razlikuje od slučaja *Evaldsson and Others* (gore navedenog).

67. Shodno članu 3. Zakona o industrijskoj taksi, zakonodavac je poverio izvršnoj vlasti zadatak nadzora kako bi se obezbedilo da se finansijska sredstva prikupljena od te takse koriste u javnom interesu, kako

je to predviđeno Zakonom i za dobrobit industrijskog sektora u celini. Sve je to učinjeno na potpuno transparentan način, pa se i u tom smislu ovaj slučaj mora razlikovati od predmeta *Evaldsson and Others* (gore navedenog). Sem toga, budući da sredstva o kojima je ovde reč predstavljaju javna sredstva, državna revizorska služba ima sva ovlašćenja da kompletno istraži poslovanje i račune FII.

68. Država je, pored toga, u svome podnesku navela da je Evropski komitet za socijalna prava u svojoj odluci od 15. maja 2003. donetoj u slučaju *Konfederacija švedskih preduzeća protiv Švedske* koji se odnosio na naknadu za praćenje plata odbijenu od plata radnika koji nisu bili članovi dotičnog sindikata, protumačio član 5. Evropske socijalne povelje na način koji može samo da potkrepi stanovište Države u aktuelnom predmetu. Postoje četiri posebno važna zaključka za ovaj predmet koja se mogu izvesti iz pomenutog predmeta o kome je raspravljano pred Evropskim komitetom. Prvo, naknada može biti nametnuta zakonom ili čak i kolektivnim ugovorom ako postoji namera da ona posluži ostvarenju suštinskih interesa svih radnika u datoj profesiji. Drugo, i veoma važno, jeste to da plaćanje naknade koja se namenjuje određenom udruženju ne povlači automatski za sobom obavezno članstvo u tom udruženju. Treće, sredstva prikupljena na ime te naknade moraju biti iskorišćena isključivo za ostvarenje onih ciljeva kojima su izvorno namenjena. Četvrto, veličina te naknade ne sme biti nesrazmerna u smislu usluge koju dotično udruženje pruža. Svi uslovi koji su na taj način ustanovljeni u predmetu *Konfederacija švedskih preduzeća* ispunjeni su u aktuelnom predmetu.

69. Sem toga, uvođenje industrijske takse suštinski se razlikuje od situacije koja je opisana u *Sažetku MOR-a* u delu o „favorizovanju ili diskriminaciji određenih organizacija”. Prihodi od takse koji su prebačeni na račun FII ni u kom slučaju se ne mogu tumačiti kao bilo kakav vid državnih subvencija, što bi dovelo do neravnomerne raspodele subvencija među udruženjima poslodavaca. Država je naglasila da ti prihodi treba da pokriju troškove zvaničnog zadatka poverenog FII na planu promovisanja islandske industrije i islandskog industrijskog razvoja. Nijedno drugo udruženje poslodavaca u industrijskom sektoru na Islandu nije dobilo ta sredstva zbog nesporne činjenice da nijedno drugo udruženje nije dobilo ni približne zakonom propisane zadatke. Prema tome, Država odlučno negira da je došlo do bilo kakve diskriminacije između FII na jednoj i tradicionalnih udruženja poslodavaca na drugoj strani, u smislu kršenja standarda MOR-a.

70. Ako Sud ipak ustanovi da je sporni aranžman u vezi sa industrijskom taksom u neskladu sa članom 11. Konvencije, to će predstavljati krupno skretanje s dosadašnjeg puta tumačenja dejstva i obima te odredbe. To bi takođe imalo dalekosežne posledice koje bi podrile slobodu delovanja koju visoke strane ugovornice treba da uživaju u oblasti ubiranja poreza i taksa, kao i njihovu slobodu izbora metoda za ostvarivanje političkih ciljeva u tako

važnim oblastima, kao što je podržavanje i podsticanje razvoja poslovnog sektora.

2. Ocena Evropskog suda

71. Sud će dalje razmotriti da li je obaveza plaćanja industrijske takse ispunila uslove postavljene u prvoj rečenici člana 11. stav 2. Konvencije.

72. Nema spora da je ispunjen prvi uslov, onaj koji kaže da mera treba da bude „propisana zakonom”. Obaveza plaćanja industrijske takse očigledno ima pravni osnov u čl. 1–3. Zakona iz 1993. Iako primećuje da je zaključak manjine članova Vrhovnog suda glasilo da je obaveza plaćanja te takse u neskladu sa članom 74. stav 2. Ustava, Sud ipak ne nalazi nijedan razlog da dovede u pitanje zaključak većine po kome je naplata industrijske takse u skladu s nacionalnim zakonodavstvom. Prvenstveno su domaći organi vlasti, a u prvom redu sudovi, ti koji treba da tumače i primenjuju domaće zakonodavstvo (vidi *Jahn and Others v. Germany* [GC], br. 46720/99, 72203/01 i 72552/01, stav 86, ECHR 2005-VI; *Wittek v. Germany*, br. 37290/97, stav 49, ECHR 2002-X; *Forrer-Niedenthal v. Germany*, br. 47316/99, stav 39, 20. februara 2003; i *Bivši kralj Grčke i ostali protiv Grčke* [GC], br. 25701/94, stav 82, ECHR 2000-XII). U tom smislu, Sud je uveren da je ovo mešanje bilo „propisano zakonom”.

73. Kada je reč o drugom uslovu, Sud se ne slaže s tvrdnjom podnosioca predstavke da industrijska taksa ne teži ostvarivanju legitimnog cilja. Shodno članu 3. Zakona iz 1993, prihvati od te takse treba da se „koriste za promovisanje industrije i industrijskog razvoja na Islandu”. Po mišljenju Suda, ta mera teži legitimnom cilju zaštite „prava i sloboda drugih”.

74. Što se tiče trećeg uslova, Sud ponavlja da test neophodnosti u demokratskom društvu zahteva od njega da utvrdi da li je mešanje zbog koga mu je upućena predstavka odgovaralo nekoj „akutnoj društvenoj potrebi”, da li je bilo srazmerno legitimnom cilju kome se teži i da li su razlozi koje su naveli organi nacionalne vlasti da bi opravdali tu meru zaista relevantni i dovoljni (vidi, na primer, predmet *Ujedinjena komunistička partija Turske i ostali protiv Turske*, 30. januara 1998, stav 47, *Reports* 1998-I).

75. U oblasti sindikalne slobode, s obzirom na osetljiv karakter socijalnih i političkih pitanja o kojima je reč kada govorimo o uspostavljanju valjane ravnoteže između interesa rada i interesa upravljanja, kao i s obzirom na visok stepen raznorodnosti između domaćih sistema na tom planu, visoke strane ugovornice uživaju široko polje slobodne procene u pogledu toga kako se može obezbediti sloboda sindikata da štite profesionalne interese svoga članstva (vidi *Savez švedskih mašinovođa*, gore naveden, stav 39; *Gustafson*, gore naveden, stav 45; *Schettini and Others v. Italy* (odl.), br. 29529/95, 9. novembra 2000; *Wilson, National Union of Journalists and Others v. the United Kingdom*, br. 30668/96, 30671/96 i

30678/96, stav 44, ECHR 2002-V; i *Serensen i Rasmusen*, gore navedeno, stav 58).

76. To pravo slobodne procene nije, međutim, neograničeno, već se odvija paralelno s nadzorom koji Sud vrši u Evropi, sa zadatkom da donese konačnu odluku o tome da li je neko ograničenje kompatibilno sa slobodom udruživanja shodno članu 11. Konvencije. Zadatak Suda u ostvarivanju te njegove nadzorne funkcije nije da zauzme mesto nacionalnih vlasti, već da sa stanovišta člana 11, Konvencije u svetlosti celog predmeta, preispita odluke donete u skladu s pravom na slobodnu procenu (vidi predmet *Ujedinjena komunistička partija Turske i ostali*, gore naveden, stav 47).

77. Analizirajući specifične okolnosti ovog predmeta, Sud je uzeo u obzir argument Države u tome da je islandski zakonodavac smatrao da se cilj promovisanja islandske industrije može na najbolji način ostvariti tako što će se ta uloga poveriti FII, uz odgovarajući javni nadzor u skladu sa zakonom, tako što će se sredstva ubrana na ime industrijske takse preneti toj jednoj organizaciji, umesto da se podele na mnoštvo malih organizacija. U podnesku Države, FII je okarakterisana kao široki savez koji okuplja mnoštvo različitih preduzeća, pojedinaca i udruženja u svim industrijskim granama, i koje saraduje s Državom na ostvarivanju tog cilja. FII brani interese svih vidova industrije, kako na Islandu, tako i u inostranstvu, utičući na politiku koju sprovode država i finansijske institucije, državni organi i drugi akteri koji učestvuju u poslovanju industrije. Sve se to čini da bi se obezbedilo da islandske kompanije posluju u podsticajnom radnom okruženju koje će im omogućiti da budu konkurentne i na domaćem i na stranom tržištu. Sud prihvata da su to sve veoma važni razlozi u smislu testa neophodnosti po osnovu člana 11. stav 2. Konvencije.

78. Što se tiče daljeg pitanja o tome da li su i razlozi bili dovoljni, Sud primećuje da su uloga i dužnosti FII u pogledu upotrebe prihoda od industrijske takse utvrđeni veoma široko i neodređeno u članu 3. Zakona iz 1993: „Promovisati industriju i industrijski razvoj Islanda”. Isto važi i za dužnost utvrđenu članom 3. navedenog zakona: „Jednom godišnje podnosi izveštaj ministarstvu industrije o načinu korišćenja prihoda”. Ni Zakon iz 1993. ni bilo koji drugi pravni dokument na koji je Sudu skrenuta pažnja ne utvrđuju bilo kakvu konkretnu obavezu u odnosu na lica koja nisu članovi sindikata, a finansijski doprinose FII time što plaćaju industrijsku taksu (uporedi, *mutatis mutandis*, *Evaldson i ostali*, gore navedeno, stav 57).

79. Iako godišnji izveštaji koje FII podnosi ministarstvu industrije sadrže podatke o srazmernom udelu industrijske takse u ukupnim prihodima i troškovima FII po različitim stavkama i podstavkama, Sud primećuje da, kako je to istakao i sudija Vrhovnog suda u izdvojenom mišljenju, FII „ne vodi zasebne račune iz kojih bi se videlo da li su pojedini elementi poslovanja FII [bili] finansirani novcem od članarina, prihodom po osnovu kapitala ili novcem od industrijske takse” (vidi gore, stav 19. pod „II”).

80. Isto tako, Sud nije uveren ni da podnošenje izveštaja FII ministarstvu industrije podrazumeva i suštinski i sistematski nadzor od strane samog ministarstva. Ako je suditi prema komentarima koje je ministar dao Udruženju graditelja 15. februara 2002. godine (citirano u izdvojenom mišljenju člana Vrhovnog suda koji se nije složio s većinom u stavu 19, gore), „[k]ao što se može jasno videti iz Zakona o industrijskoj taksi, FII ima neograničena ovlašćenja da odlučuje na koji način će sredstva od takse biti opredeljena, a ministarstvo industrije ne može da se meša u to dokle god FII postupa u okviru zakona”.

81. Ono što je u datom slučaju bitno jeste pomankanje transparentnosti i odgovornosti prema onima koji nisu članovi FII, kao što je to ovaj podnosilac predstavke, a koji su dužni da u finansijskom smislu podržavaju FII plaćanjem industrijske takse (vidi, *mutatis mutandis*, *Evaldson i ostali*, gore navedeno, st. 63. i 64).

82. Sa svih tih razloga, Sud primećuje da ne samo da su relevantnim nacionalnim zakonom uloga i dužnosti FII nedovoljno jasno i konkretno utvrđeni, posebno kada je reč o obavezama FII, nego nema ni dovoljno transparentnosti i odgovornosti prema onima koji, kao ovaj podnosilac predstavke, nisu članovi te organizacije, u pogledu načina korišćenja prihoda od industrijske takse. U takvim okolnostima, Sud nije uveren da postoje odgovarajući mehanizmi zaštite od spornog aranžmana kojim se FII daje povoljniji položaj i omogućuje da teži ostvarenju specifičnih interesa svojih članova, čime se podnosilac predstavke i ostali koji, poput njega, nisu članovi te organizacije dovode u nepovoljan položaj.

83. Imajući u vidu sve navedene razloge, Sud ne nalazi da je ograničenje slobode udruživanja podnosioca predstavke koje je nametnuto obavezom da finansijski podrži FII protivno vlastitim stavovima bilo u dovoljnoj meri utemeljeno i „neophodno”. Ne zadirući u polje slobodne procene Islanda, Sud konstatuje da organi vlasti Države nisu uspostavili pravilnu ravnotežu između slobode udruživanja podnosioca predstavke, s jedne strane, i opšteg interesa promovisanja i razvoja islandske industrije, s druge strane.

84. Sa svih tih razloga, ovde je bio povređen član 11. Konvencije.

II. NAVODNA KRŠENJA ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1. I ČLANA 14. KONVENCIJE

85. Pozivajući se uglavnom na iste one argumente koji su gore rezimirani u vezi s njegovom pritužbom po osnovu člana 11. Konvencije (sagledanog u svetlosti članova 9. i 10. Konvencije), podnosilac predstavke je takođe izneo tvrdnju da je u njegovom slučaju povređen član 1. Protokola br. 1. Po njegovom mišljenju, uvođenje industrijske takse u suštini je isto što i lišenje imovine kojim se krši član 1. Protokola br. 1. Nezamislivo je da se industrijska taksa koja se plaća FII pod maskom takse u statusu poreza može smatrati opravdanom u opštem interesu. Oni koji, poput njega, plaćaju

industrijsku taksu time su dodatno oporezovani, pored svih ostalih poreza koje plaćaju poreski obveznici u celini, a pritom im za tu dodatnu dažbinu nisu navedeni nikakvi relevantni razlozi, na primer nije im rečeno da će ta taksa biti korišćena za njihovo dobro, te da je stoga potrebno da je plaćaju. Takav namet jednoj ograničenoj grupi za dobrobit druge ograničene grupe ili u interesu drugih ne može se ničim opravdati. Iz razloga navedenih u st. 56, 61. i 62, gore u kontekstu člana 11. Konvencije, presuda Suda u predmetu *Evaldson i ostali* (gore navedenom) potkrepljuje to stanovište.

86. Podnosilac predstavke je potom ukazao na navodna kršenja člana 11. Konvencije sagledanog u kombinaciji s prethodnim odredbama. Razlika u postupanju prema njemu i prema preduzećima u javnom sektoru, koji su delom ili u celosti u vlasništvu Države, kao i razlika u postupanju prema nekim preduzećima u privatnom sektoru koja su izuzeta od obaveze plaćanja industrijske takse ne može se smatrati opravdanom sa stanovišta bilo kog objektivnog i razumnog merila. Povlašćeni tretman FII u poređenju s drugim organizacijama samo je još jedan u nizu dokaza diskriminacione prirode industrijske takse.

87. Država je osporila tvrdnju da je uvođenje industrijske takse predstavljalo lišenje imovine, iako je prihvatila da je reč o kontroli korišćenja imovine (podnosioca predstavke), obrazloživši da je to dopušteno drugim stavom člana 1. Protokola br. 1. Država je naglasila da uvođenje industrijske takse ima sve odlike oporezivanja onako kako se ono tumači u islandskom zakonodavstvu i da tu taksu treba shvatiti kao dažbinu iz kategorije „poreza”, onako kako se taj izraz koristi u članu 1. stav 2. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Sporno mešanje spada u okvire širokog polja slobodne procene koje države uživaju u toj oblasti. Industrijska taksa je očigledno zakonita i ona ne služi samo interesima onih koji rade u industrijskom sektoru već služi opštem interesu zajednice u celini. Iz razloga koji su navedeni u st. 66. i 67. gore, u odnosu na pritužbu po članu 11, Država je pozvala Sud da razluči ovaj slučaj od slučaja *Evaldson i ostali* (gore navedenog).

88. Država je sem toga negirala postojanje diskriminacije između industrijskih sektora, koji su dužni da plate industrijsku taksu, i onih koji nisu dužni da je plate. Pravila primenjena prilikom razrezivanja industrijske takse podjednako važe za sve entitete koji su u istom onom položaju u kome se nalazi podnosilac predstavke.

89. Sud, u svetlosti svih zaključaka koje je dosad izveo u vezi s pritužbom po osnovu člana 11. Konvencije, ne nalazi za potrebno da razmotri pritužbe po osnovu člana 1. Protokola br. 1, bilo sagledanog zasebno, bilo sagledanog sa stanovišta člana 14, a u vezi sa svim prethodnim i sa članom 11. Konvencije.

III. PRIMENA ČLANA 41. KONVENCIJE

90. Član 41. Konvencije glasi kako sledi:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.”

A. Sudski i ostali troškovi

91. Podnosilac predstavke je saopštio da neće tražiti naknadu za materijalnu i nematerijalnu štetu, ali je tražio da mu se nadoknade sudski i ostali troškovi, u ukupnom iznosu od 3.920.773 islandske krune i 36.392,07 britanskih funti (to otprilike odgovara iznosu od 22.000, odnosno 42.000 evra) za usluge koje su mu pružili Ajnar Einar Helfdenarson i g. Čajld, a što obuhvata sledeća potraživanja od 28. februara 2008. i 20. marta 2009:

(a) 1.494.000 ISK za rad Ajnara Helfdenarsona, koji je zastupao podnosioca predstavke pred domaćim sudovima (uključujući PDV);

(b) 25.860 funti za pravne savete koje mu je pružao g. Čajld u postupcima pred domaćim sudovima i za njegovo zastupanje podnosioca predstavke pred Sudom u Strazburu do 28. februara 2008;

(c) 314.985 ISK za troškove prevođenja;

(d) 281.925 ISK za putne troškove;

(e) 35.863 ISK za fotokopiranje i transkripte (34.363 odnosno 1.500 ISK);

(f) 1.494.000 ISK za rad Akmara Helfdenarsona u postupku u Strazburu posle 28. februara 2008;

(g) 300.000 ISK za razne troškove koje je snosio posle 28. februara 2008;

(h) 9.500 britanskih funti za dalje aktivnosti g. Čajlda u postupku u Strazburu posle 28. februara 2008;

(i) 1.032,07 funti za troškove g. Čajlda (smeštaj, putni troškovi i prevođenje) posle 28. februara 2008.

92. Država se usprotivila troškovima koji su navedeni pod stavkama (a) i (b) za koje su zahtevi dostavljeni 28. februara 2008, tvrdeći da su advokatski honorari dvojice advokata u postupku u Strazburu prekomerno visoki, kako sa stanovišta broja sati koji je naveden u predračunu, tako i sa stanovišta honorara po satu. Stavka (d) nije, po oceni Države, predstavljala neophodni trošak. Zahtevi izneti po stavkama (f), (g), (h) i (i) koji su dostavljeni 20. marta 2009. nisu bili propraćeni detaljnom specifikacijom, a pored toga deluju prekomerno.

93. Sud će razmotriti navedene zahteve u svetlosti kriterijuma koje je ustanovio u vlastitoj sudskoj praksi, što konkretno znači da će ispitati da li su sudski i ostali troškovi bili stvarno neophodni da bi se sprečilo dalje postupanje ili da bi se dobila pravična naknada za postupanje za koje je

ustanovljeno da je predstavljalo kršenje Konvencije, kao i da li je ukupni iznos tih troškova bio razuman. U ovom slučaju, Sud smatra da stavke (a) i (b) treba isplatiti u celosti, što važi i za stavke (c) i (e). Troškovi pod stavkom (d) nisu, kako se čini, bili neophodni, te stoga taj deo potraživanja mora biti odbačen. Pod stavkama (f) do (i) nisu dostavljeni nikakvi vaučeri niti bilo kakvi drugi računima potkrepljeni podaci u vezi s troškovima napravljenim posle 28. februara 2008. do 24. marta 2009, uključujući i taj dan budući da je tada održano usmeno ročište, a kada je reč o dodatnim honorarima, oni u svakom slučaju ne deluju kao razumni, ako se posmatraju sa stanovišta iznosa. Ipak, Sud je spreman da prihvati da su neki dodatni troškovi i dodatni honorari za advokatske usluge bili realni i neophodni kako bi podnosilac predstavke imao pravne zastupnike na usmenom ročištu pred Sudom. Vodeći računa o informacijama u koje ima uvid i o svim gore navedenim kriterijumima, Sud smatra da je razumno da podnosiocu predstavke dosudi 15.000 evra za rad koji je obavio g. Čajld i 10.000 evra za rad Ajnara Helfdenarsona, kao i 1.000 evra, odnosno 3.000 evra za njihove troškove.

B. Zatezna kamata

94. Sud smatra da zatezna kamata treba da bude jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za tri procentna poena.

SA SVIH NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Zaključuje* da je u ovom slučaju prekršen član 11. Konvencije;
2. *Zaključuje da* nije potrebno da razmotri pritužbe podnosioca predstavke po osnovu člana 1. Protokola br. 1. ni zasebno, ni u vezi sa članom 14, ni u vezi sa članom 14. sagledanim zajedno sa članom 11;
3. *Zaključuje*
 - (a) da je Država dužna da plati podnosiocu predstavke, u roku od tri meseca od dana kada ova presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44. stav 2. Konvencije, iznos od 16.000 evra (šesnaest hiljada evra) na ime sudskih i ostalih troškova koje potražuje g. Čajld i 13.000 evra (trinaest hiljada evra) na ime troškova koje potražuje g. Ajnar Helfdenarson, a ti iznosi će biti pretvoreni u nacionalnu valutu Države po kursu primenljivom na dan isplate, uz dodatak svih poreza koji bi mogli da budu zaračunati na ta sredstva;
 - (b) da po isteku navedenog roka od tri meseca do konačne isplate iznosa na naznačeni iznos treba platiti običnu kamatnu stopu jednaku najnižoj

kamatnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za tri procentna poena;

4. *Odbacuje* ostatak zahteva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno strankama u pismenom vidu 27. aprila 2010, shodno pravilu 77. st. 2. i 3. Poslovnika Suda.

Fatoš Arači,
zamenik sekretara

Nikolas Braca,
predsednik

© **Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.**

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fiducijarnog fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Tekst prevoda ne obavezuje Sud, niti Sud snosi bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. Prevod može biti preuzet iz baze podataka predmeta Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz kakve druge baze podataka sa kojom je Sud podelio ovaj prevod. Tekst može biti preštampan u nekomercijalne svrhe pod uslovom da se tačno naznači puni naziv predmeta, uz gore navedeno obaveštenje o autorskom pravu i uz pozivanje na Fiducijarni fond za ljudska prava Saveta Evrope. Ako nameravate da bilo koji deo ovog prevoda iskoristite u komercijalne svrhe, molimo vas da se prethodno obratite na adresu publishing@echr.coe.int.

© **Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.**

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© **Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.**

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int